БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

9-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 136 (2169).
11 ИЮЛЬ ЧОРШАНБА
1962 ЙИЛ
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЖАҲОН КОНГРЕССИДА

МОСКВА, 10 июль, (ТАСС). Бугун СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. ХРУШЧЕВ ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган Жаҳон конгрессининг кечки мажлисига келди. Делегатлар ва меҳмонларнинг гулдурос қарсаклари билан кутиб олинган Н. С. ХРУШЧЕВ ёрқин нутқ сўзлаб Совет Иттифоқининг ёппасига ва батамом қуролсизланиш проблемасига доир позициясини баён этиб берди.

ХАЛҚЛАРНИНГ БУЮК ФОРУМИ

Ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган жаҳон конгресси очилди

МОСКВА, 9 июль. (ТАСС). Бугун Москвада Кремлнинг катта, ёруғ Съездлар саройида Ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган жаҳон конгресси ўз ишини бошлади. Бу конгресснинг чақирилишини ҳамма қитъалардаги, бутун ер юзидаги яхши ниятли кишилар орзиқиб кутган эдилар. Улуғ форум қатнашчилари олдида замонамизнинг асосий, энг муҳим проблемасини муҳокама қилиш вазифаси турибди.

Москва конгресси — тинчликни ҳимоя қилиш юзасидан тўпланган йиғинлар орасида энг ваколатли конгрессдир. Сарой залида юздан ортиқ мамлакатдан келган икки мингдан кўпроқ делегат, кузатувчи ва меҳмонлар — атоқли сиёсий арбоблар, ёзувчилар ва олимлар, маданият ва санъат ходимлари, парламент аъзолари, ишчилар синфи, деҳқонлар, интеллигенциянинг вакиллари ўтирибдилар.

Булар кўп жиҳатдан ҳар хил кишилардир.

Улар ўз сиёсий ва диний эътиқодлари жиҳатидан, ўз социал аҳволи ва ҳаёт тажрибаси жиҳатидан, касб ва танасининг ранги жиҳатидан ҳар хил кишилардир. Ниҳоят, улар конкрет халқаро проблемаларни ҳал қилишга ёндошишлари жиҳатидан ҳам ҳар хил кишилардир. Лекин уларнинг ўхшаш томонлари ҳам жуда кўп. Бу, аввало, тинчлик тақдири учун умумий ташвиш, замонамизнинг энг муҳим проблемаси — ёппасига қуролсизланиш проблемасини ҳал этишнинг, термоядро урушининг даҳшатли перспективасидан, зўр бериб қуролланиш юкидан инсонни халос қилишнинг яхши ниятли ҳамма кишилар учун умумий, мақбул йўллари, формалари ва воситаларини қидириб топишга бўлган олижаноб интилишдир.

Асосий масалада — урушсиз дунёни вужудга келтириш истагида, бунинг учун актив ҳаракат қилиш кераклигини тушунишда конгресс қатнашчиларининг фикри бир хилдир.

Конгресс Жаҳон Тинчлик Кенгашининг ташаббуси билан чақирилган бўлса ҳам, унга тайёргарлик кўришда тинчлик учун курашчиларнинг ана шу энг йирик ҳаракати билан боғлиқ бўлмаган жуда кўпгина халқаро ва миллий тинчликсевар ташкилотлар иштирок этдилар. Конгресснинг ҳамма қитъаларидаги атоқли жамоат арбобларидан 200 га яқин кишидан иборат жуда ваколатли халқаро комитети зиммасига катта ва хилма-хил тайёргарлик ишлари юкланди.

Таъсирли халқаро ташкилотлар, шунингдек бутун дунёга машҳур арбоблар конгрессни қўллаб-қувватладилар. Уларнинг кўплари Москвага келдилар ва конгрессда иштирок этмоқдалар. Баъзилари эса, муайян сабабларга кўра, конгрессда шахсан иштирок эта олмадилар. Улар конгрессга ўзларининг оташин табрикларини ва муваффақият тиловчи самимий истакларини йўлладилар.

Жаҳон конгрессидан олдин Италия, Франция, Англия, Совет Иттифоқи, Ҳиндистон, Япония, Польша, Бразилия, Чехословакия, Индонезия, Мексика, Болгария, Голландия, Дания, Руминия — дунёнинг кўпчилик мамлакатларида тинчлик курашчиларининг оммавий намойишлари, кенг халқ кампаниялари, миллий конференциялари ва конгресслари бўлиб ўтди.

Совет Иттифоқининг тинчлик тарафдорлари конгрессда иштирок этиш учун катта делегацияни йўллади. Конгрессга Польша, Хитой Халқ Республикаси, Чехословакия, Болгария, Венгрия, барча социалистик мамлакатлар обрўли делегациялар юбордилар.

Англия, Франция, Ҳиндистон, АҚШ, Бразилия, Япония ва бошқа кўпгина мамлакатлардан катта-катта делегациялар келди. 100 дан ортиқ кишидан иборат Франция делегациясида беш собиқ министр, бир группа депутатлар, департамент ва муниципал маслаҳатчилари, йирик касаба союз арбоблари ва бошқа жамоат арбоблари, машҳур физик Пьер Бикар, Эвиан шаҳрининг мэри (Француз ҳукумати билан Жазоир Республикасининг муваққат ҳукумати ўртасидаги битим шу шаҳарда тузилган) Жан Комбе бор. Комбе таҳдидларга қарамасдан, махфий қуролли ташкилот аъзолари томонидан ўлдирилган илгариги мэр лавозимини эгаллади. Делегацияда ишчиларнинг 20 вакили бор.

Италия делегацияси составида — партиясизлар, коммунистлар, социалистлар, радикаллар, социал-демократлар, христиан демократлар, католиклар, бошқа сиёсий партиялар ва оқимларга қўшилган кишилар бор.

Англиядан конгрессга тинчлик ва қуролсизланиш учун курашаётган турли ташкилотларнинг вакиллари бўлган 100 дан ортиқ делегат ва кузатувчи келди. Вакил юборган ташкилотлар орасида «Британия тинчликни ҳимоя қилиш комитети», «Ядро қуролини тарк этиш ҳаракати», «100 лар комитети» бор. «Ядро қуролини тарк этиш ҳаракати» вакилларига ана шу ташкилотнинг раҳбарлари каноник Коллинз ва сиёсий ҳафталик «Нью стейтсмен» газетасининг собиқ редактори Кингсли Мэртин бошчилик қилмоқдалар. Машҳур философ, тинчлик ҳаракатининг ветерани Бертран Рассел конгрессга ўзининг шахсий вакилини юборди. Кўпгина инглиз делегатлари бевосита корхоналарда сайландилар. Делегация составида интеллигенциянинг кўпгина кўзга кўринган вакиллари бор.

Расмий маъмурлар томонидан кўрсатилган тўсқинликларга қарамай, АҚШдан келган делегация составида турли пацифист группалар ва ташкилотларнинг, черковлар, университетларнинг, хотин-қизлар, ёшлар, студентлар ва бошқа уюшмаларнинг вакиллари бор. Булар орасида ёзувчилар, юристлар, врачлар, бизнесменлар, касаба союз арбоблари, оқ танлилар ва негрлар бор.

Ҳиндистондан кўпгина атоқли сиёсий ва жамоат арбоблари, парламент аъзолари, олимлар, ёзувчилар, журналистлар, юристлар, санъат ва маориф арбоблари, саноатчилар келди.

Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатлари жамоатчилигининг вакиллари кенг кўламда қатнашмоқда. Африкадаги деярлик қирқ давлатнинг халқлари конгрессга ўз вакилларини юбордилар.

Шундай қилиб, Москва конгресси ер юзидаги тинчлик курашчиларининг кенг ваколатли ва обрўли учрашувидир. Бутун дунёда конгрессга шу қадар зўр қизиқиш билан қаралаётганлигининг сабабларидан бири, жумладан, шудир. Конгресс халқларнинг урушларни инсоният жамияти ҳаётидан чиқариб ташлаш учун олиб бораётган кураши тарихининг шонли саҳифаларида янги боб очади.

ТАСС мухбирлари суҳбатлашган конгресснинг кўпгина қатнашчилари (улар турли сиёсий қарашларга эга бўлган кишилар эди) жаҳон форумининг бу гал Москва, тинчлик ва қуролсизланиш учун курашнинг авангардида бораётган давлат пойтахтида, ўз ҳукуматининг бошлиғи Н. С. Хрущев орқали ёппасига ва батамом қуролсизланиш идеясинигина эмас, балки бу тадбирнинг конкрет, реал программасини олға сурган мамлакат пойтахтида тўпланишидан иборат ажойиб фактни кўрсатиб ўтмоқдалар.

Саройнинг жуда катта зали байрам тусини олган. Зал одамлар билан лиқ тўлган. Ложаларда ва ярусларда Москва меҳнаткашларининг вакиллари, совет фани ва маданияти арбоблари ўтирибдилар.

Президиум столи орқасидаги катта экранга оч кўк нур ёғдуси тушиб турибди. Экранда Пабло Пикассонинг оддий, лекин ифодали сурати: мажақлаб ташланган қурол-яроғлар тўдаси тепасидаги қуёш тагида зайтун дарахти баргини тумшуғига олган тинчлик каптари бор. Ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган жаҳон конгресси, деган сўзлар етти хил тилда ёзиб қўйилган.

Халқаро тайёргарлик комитетининг аъзоси, «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» Халқаро Ленин мукофотининг лауреати **Ольга Поблете** (Чили) минбарга чиқади. Биз, дейди у, ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган буюк форумнинг ишини бошлаяпмиз. Биз бу ерга ер юзидаги ҳамма кишиларнинг қалби ва ақлини чулғаб олган умидлар билан келдик. Конгрессга энг ваколатли делегациялар, умумий тинчлик учун — урушга қарши курашаётган, атом энергияси инсониятга доимо таҳдид солиб турадиган нарса бўлмасдан, балки уни тинч мақсадларда хизмат қилдиришга интилаётган кучларнинг вакиллари юборилган. Бу ерда, Москвада, бизлар халқлар иродасини конкрет ишларга айлантириш йўлларини муҳокама қиламиз.

Ольга Поблете конгресс президиумининг состави, секретариати тўғрисида тайёргарлик комитети қабул қилган таклифларни конгресс делегатларининг муҳокамасига тақдим қилди. Ольга Поблете президиум аъзоларининг рўйхатини ўқиб беради. Президиум аъзолари орасида конгрессда иштирок этаётган ҳамма мамлакатлар ва ташкилотларнинг вакиллари бор.

Президиум аъзолари орасида тинчлик учун машҳур курашчилар: Жаҳон Тинчлик Кенгашининг ижрочи президенти Жон Бернал, Жаҳон касаба союз федерациясининг раиси Ренато Битосси (Италия), Изабелла Блюм (Бельгия), Жеймс Эндикотт (Канада), Куба шоири Николас Гильен, Остап Длуский (Польша), Эммануэль д'Астье де ля Вижери, Эжени Коттон, Пьер Кот (Франция), Каору Ясуи (Япония), Рамешвари Неру (Ҳиндистон), Мао Дунь (Хитой Халқ Республикаси), Субандрио хоним (Индонезия), Анна Зегерс (Германия Демократик Республикаси), Карло Леви (Италия) Диарра Амаду (Юқори Вольта), Гордон Шеффер (Англия), Уильям Морроу (Австралия), К. В. Гудлет (АҚШ), Малани Абдулайе (Нигер), совет ёзувчилари И. Г. Эренбург, А. Е. Корнейчук, Н. С. Тихонов, СССР Фанлар академиясининг президенти академик М. В. Келдиш (СССР) бор.

Конгресс секретариати ҳам тасдиқланади. Биринчи мажлис раиси қилиб якдиллик билан **Эжени Коттон** (Франция) сайланди. Форум қатнашчилари уни қизғин қарсаклар билан табриклайдилар.

МОСКВА. Кремлдаги Съездлар саройи. Ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган Жаҳон конгресси. Суратда: Эжени КОТТОН конгрессни очмоқда.
В. Савостьянов фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

Эжени Коттон президиумда раислик ўрнини эгаллайди ва ўзига кўрсатилган шараф учун миннатдорчилик билдиради. У, ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган жаҳон конгрессини очиқ деб эълон қилади.

Бу конгрессни, дейди Эжени Коттон, жуда кўп атоқли жамоат арбоблари, тинчлик учун курашда кўп йиллар мобайнида жуда катта жасорат кўрсатиб келаётган кишилар қўллаб-қувватладилар.

Нотиқ цивилизация томонидан асрлар бўйи тўпланган хазиналарни тугатиш хатарини туғдираётган уруш хавфи ҳақида гапиради. Бизлар Кремлда, ана шу тарихий жойда, жаҳонда ёппасига ва батамом қуролсизланиш таклифини биринчи бўлиб қўйган улуғ мамлакат қалбида тўпланиб, уруш имкониятини қолдирмаслик, қуролсизланишга эришиш учун воситаларни биргаликда қидирамиз.

Биз куч ва бойликларнинг жинояткорона исроф қилинишига хотима берилишини истаймиз, биз бу тадбирнинг инсоният тараққиёти манфаатларини кўзлаб амалга оширилишини истаймиз. Биз фаннинг энг яхши ютуқлари ва ихтиролари ўлимга эмас, балки ҳаётга хизмат қилишини истаймиз.

Эжени Коттон конгресс қатнашчиларига кўрсатилган ажойиб меҳмондўстлик учун СССР ҳукуматига ва совет элидаги барча дўстларга самимий миннатдорчилик билдиради. Биз бундан жуда хурсандмиз. Биз буни ғоят қадрлаймиз, деди у.

Совет тинчлик тарафдорлари ҳаракати, деб сўзини давом эттирди Эжени Коттон, конгрессни тайёрлаш учун ғоят катта иш қилди, шу сабабли, биз дўстлик ва самимийлик вазиятини сезиб турибмиз. Биз буни ҳис қилиб турибмиз ва ана шундай вазиятда — мен аминманки — биз улуғ мақсадимиз — ёппасига ва батамом қуролсизланиш ҳамда умумий тинчлик мақсадини амалга ошириш йўлида жуда самарали ишлаймиз.

Конгресс халқаро комитетининг секретари Айвор Монтегю (Англия) сўз олади. У, конгресснинг иш тартиби тўғрисида батафсил ахборот беради. Ялпи мажлислардан ташқари қуйидаги тўртта комиссия ишлайди:

Қуролсизланиш ҳамда унинг сиёсий ва техникавий проблемалари;

Қуролсизланишнинг иқтисодий оқибатлари;

Қуролсизланиш ва миллий мустақиллик;

Қуролсизланиш ва ҳуқуқ, маданият, ахлоқ ва шу сингари проблемалар.

Айвор Монтегю шу нарсани эслатиб ўтадики, Жаҳон Тинчлик Кенгашининг ижрочи президенти Жон Бернал қуролсизланиш бўйича Женева конференциясига қатнашувчи 18 мамлакат ҳукуматларининг бошлиқларига махсус мактублар юбориб, уларни конгрессда нутқ сўзлашга ва ёппасига қуролсизланиш проблемасига ўз муносабатларини айтишга таклиф қилди.

Ҳукуматларнинг тўққиз бошлиғи жавоб юборди, дейди Айвор Монтегю. СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрущев бизнинг конгрессимизда шахсан иштирок этиш ва унда нутқ сўзлаш истагини билдирди.

Бу хабар гулдурос қарсаклар билан кутиб олинади.

Сўнгра конгресс халқаро комитетининг раиси, Жаҳон Тинчлик Кенгашининг ижрочи президенти профессор **Жон Берналга** сўз берилади. У, ўз докладини бошлаб, совет тинчлик тарафдорларига, Москва аҳолисига, барча совет кишиларига шу залда тўпланиш имконияти берилганлиги учун, самимий кутиб олганлари учун конгресснинг ҳамма қатнашчилари номидан ташаккур айтади.

Бизнинг бу ердаги учрашувимиз, дейди профессор Бернал, тарихий учрашувдир. Шу қадар кўп мамлакатнинг одамлари, шу қадар хилма-хил касблардаги кишилар — жаҳоннинг ҳамма томонидан келган эркаклар ва аёллар, ёшлар ва кексалар ҳеч қачон шундай улуғ йиғинда тўпланмаган эди.

Ўн миллионлаб кишиларнинг вакиллари бўлган бизларни бу ерга олиб келган нарса нима? — деб савол беради нотиқ. У, зўр бериб қуролланиш тезлашиб бораётганлиги, ядро синовлари, ядро уруши бошланиб кетиш хавфи ҳамиша бўлиб турганлиги сабабли туғилаётган хавф-хатар тўғрисида гапиради. Бу хавф-хатарлар янгилик эмас, дейди докладчи, лекин бу хавф-хатарлар кўпайиб бормоқда. Яхшики бу хавф-хатарларни тушунаётган кишилар тобора кўпаймоқда ва улар бу тенденцияни ўзгартирмоқ ҳамда қуролсизланиш ва тинчлик сари бурилишни таъминламоқ учун кўп мамлакатларда бутун кучларини сарфламоқдалар. Конгресснинг айни шу вақтда чақирилганлигига сабаб шуки, қуролсизланиш тўғрисидаги музокаралар қалтис нуқтага етиб қолди. Состави ҳозирги вақтда илгариги вақтдагига қараганда анча текисроқ бўлган қуролсизланиш комитети ўз мажлисларини бир неча ойдан бери давом эттираётган бўлса ҳам, лекин сезиларлик силжиш бўлишига эришгани йўқ. Гарчи ёппасига ва батамом қуролсизланиш принципини ҳамма бамаслаҳат мақсад қилиб олган бўлса ҳам, гарчи шу мақсадга эришиш йўлидаги чораларнинг кўпи устида энди тортишув бўлмаётган бўлсада, ҳар ҳолда катта қийинчиликларнинг баъзилари — инспекция ва муддатлар масаласи сингари қийинчиликлар ҳали ҳам сақланиб қолмоқда ва ҳамиша бўлганидек, бу қийинчиликлар йўлда катта ғов бўлиб турибди. Бу ғовларни қандай қилиб йўқотиш мумкин? Биз шуни биламизки, кўп ҳукуматлар бу ғовларни йўқотмоқ учун қўлларидан келган ҳамма чораларни кўрмоқдалар, лекин миллий хавфсизлик тўғрисидаги нотўғри мулоҳазалар уларнинг қўлларини ушлаб турибди.

Худди мана шундай шароитда ҳукуматларга тазйиқ ўтказиш йўли билан ҳамма мамлакатлардаги гражданларнинг мумкин қадар кўпроқ активлигини шундай аҳволни таъминлашга сафарбар қилиш зарурки, бунинг натижасида қуролсизланиш тўғрисидаги музокаралар янги руҳда бошланадиган бўлсин ҳамда бу музокаралар чинакам ва тез қуролсизланишга олиб келадиган бўлсин. Бу иш ҳозирча баъзи мамлакатлардагина актив равишда олиб борилмоқда: тинчлик учун курашни ўзига мақсад қилиб олган кўпгина янги ҳаракатлар пайдо бўлди, бу ҳаракатларнинг баъзилари ўз ишларини кенг, актив ва яхши уюшган ҳолда олиб бормоқда, бу ҳаракатларнинг баъзилари гарчи кенг бўлмасада, лекин ғайрати зўр, тез ўсиб бормоқда ва ёйилмоқда.

Профессор Бернал айтдики, бу конгресс қуролсизланишнинг турли проблемаларини: ҳарбий, сиёсий ва иқтисодий проблемаларни ҳақиқатан жиддий муҳокама қилиш имкониятини беради. Бу ерда жаҳондаги турли мамлакатлар ва районларнинг вакиллари ўз ишларидан бир-бирларини хабардор қилишлари ва бамаслаҳат бир фикрга келишлари мумкин, бу эса кейинроқ ҳаракатга асос бўлиб қолиши мумкин. Шундай қилиш ғоят фойдали бўлади, чунки ядро қуролига эга бўлган улуғ давлатлардан бири бўлмиш АҚШнинг катта делегацияси биринчи марта шундай конгрессда қатнашиб турипти.

Турли мамлакатларда тинчлик учун курашаётган одамлар ўртасида ҳам келишмовчилик ва гумонлар бор, албатта. Ҳатто алоҳида олинган мамлакатларда ҳам келишмовчиликлар етарлик бор.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

ТОШКЕНТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОЛХОЗ-СОВХОЗ БОШҚАРМАСИНИНГ ЕТТИ ЙИЛЛИКНИНГ ТЎРТИНЧИ ЙИЛИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ ЕТИШТИРИШНИ КЎПАЙТИРИШ ЮЗАСИДАН БЕЛГИЛАГАН ТАДБИРЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Тошкент ишлаб чиқариш колхоз-совхоз бошқармасининг етти йилликнинг тўртинчи йилида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш юзасидан белгилаган тадбирларини кўриб чиқди ва маъқуллади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети область ва район партия комитетларига, ишлаб чиқариш бошқармаларининг партия, комсомол ва касаба союз ташкилотчиларига қишлоқ меҳнаткашлари ўртасида ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишлар савиясини янада юқори кўтаришни ҳамда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотиш юзасидан 1962 йил учун олинган социалистик мажбуриятларнинг бажарилишига эришишни топширди.

Партия ва ҳукумат қишлоқ хўжалигини юксалтириш тўғрисида жуда катта ғамхўрлик қилмоқда. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети мамлакатда озиқ-овқат маҳсулотлари мўл-кўллигини вужудга келтиришнинг буюк программасини белгилаб берган партия XXII съездидан сўнг съезд кўрсатмаларини қатъият ва изчиллик билан амалга оширмоқдалар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг мамлакатнинг барча меҳнаткашларига Мурожаати ва Н. С. Хрушчевнинг Россия Федерацияси марказий районлари ишлаб чиқариш бошқармалари ходимларининг кенгашида сўзлаган нутқи барча қишлоқ меҳнаткашлари томонидан зўр қониқиш билан кутиб олинди.

Тошкент ишлаб чиқариш бошқармасининг ходимлари ўз вазифаларини яхши тушунган ҳолда колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари билан биргаликда ҳар бир хўжаликдаги аҳволни ўрганиб чиқдилар, бу хўжаликларнинг имкониятларини аниқладилар, фойдаланилмай ётган резервларни ҳисобга олдилар ва Орджоникидзе, Калинин, Оҳангарон ва Бўстонлиқ районларининг ҳамма хўжаликлари бу йил пахта, картошка, сабзавот экинлари ҳосили, мева ва узум етиштиришни анча кўпайтириши мумкин, деган хулосага келдилар.

Тошкент ишлаб чиқариш зонасига кирувчи хўжаликлар олдин қабул қилинган социалистик мажбуриятда пландан ташқари 5 минг тонна пахта, 1 минг тонна картошка, 2500 тонна сабзавот, 4 минг тонна қовун-тарвуз, 100 тонна гўшт, 430 минг дона тухум ва 100 центнер пилла етиштиришни кўзда тутган эди.

Колхозчилар, совхоз ишчилари ва қишлоқ хўжалик мутахассислари мўл ҳосил учун курашиб чигит экиш, уни ундириб олиш ва дастлабки парвариш даврида озмунча қийинчиликларни енгмадилар. Бироқ ғўзанинг нормал ривожланишини таъминлаш ва Ватанга 25 минг тонна пахта етказиб бериш, яъни гектаридан 31,8 центнердан ҳосил олиш учун ҳали кўп меҳнат сарфлаш, Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг III пленуми июль ва августда экинларни парвариш қилиш юзасидан белгилаган барча тадбирларни бажариш керак. Хўжаликлар экинларни парвариш қилишни давом эттириш билан бирга теримни механизациялаш — машиналар бункеридан 3 минг тонна пахта тўкиш ва 13 минг тонна ҳосилни қоп-қанорсиз ташиш мажбуриятини бажариш учун июлдаёқ ҳосилни машинада теришга тайёргарликни бошлаб юборадилар.

Ишлаб чиқариш бошқармаси хизмат кўрсатадиган колхозлар ва совхозлар бошқа бир вазифани — шаҳарлар ва саноат марказларидаги аҳолини картошка, сабзавот, мева ва бошқа деҳқончилик ҳамда чорвачилик маҳсулотлари билан таъминлаш вазифасини ҳам ҳал қилишлари керак.

Колхоз ва совхоз далаларида сабзавот етилмоқда, бу маҳсулотлар шаҳарларга ва ишчи посёлкаларига юборилмоқда. Сабзавот, картошка ва полиз экинларидан мўл ҳосил олиш учун бу экинларни парвариш қилишни кучайтириш, ўз вақтида қондириб суғориш ва озиқлантириш талаб қилинади. Ҳозир асосий диққат-эътибор ана шунга қаратилган.

Ҳосилни ўз вақтида йиғиштириб олиш ва уни тайёрлаш пунктларига ҳамда савдо тармоқларига топшириш учун барча чоралар кўрилмоқда.

Кечки савзи, бодринг экиш, карам кўчати ўтказиш 15 июлгача тугалланади. Колхоз ва совхозлар сабзавотни такрор экиб икки марта ҳосил олишга қатъий ҳаракат қилмоқдалар. Барча колхозлар ўзларида етиштирилган картошкадан уруғлик жамғариб қўйишни кўзламоқдалар. Уруғлик картошканинг гектаридан камида 140 центнердан ҳосил олинади.

Колхоз ва совхозларимиз мева ва узум етиштирадиган йирик хўжаликлардир. Соҳибкорлар мева ва узумдан мўл ҳосил олиш учун бутун кучларини сарфлайдилар.

Коммунистик партия, Совет ҳукумати ва шахсан ўртоқ Н. С. Хрушчев ҳар бир колхоз ва совхозда чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришнинг конкрет планига эга бўлиш, яқин вақт ичида биринчи маррани эгаллаш — ҳар юз гектар ҳайдаладиган ер ҳисобига 75 центнердан ва бошқа ерларнинг ҳар юз гектарига 16 центнердан гўшт етиштириш зарурлигини қайта-қайта кўрсатиб ўтди.

Ана шу мақсадга эришиш учун хўжаликларимиз бу йил мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтирадилар. Озуқа базаси асосан маккажўхоридан иборат бўлади. Маккажўхорикорлар гектаридан 600—700 центнердан кўк поя ва 40-50 центнердан дон етиштиришга ҳаракат қилмоқдалар. Бу эса олдин қабул қилинган социалистик мажбуриятда кўзда тутилганидан 50 минг тонна кўп, яъни 270 минг тонна силос бостириш имконини беради. 15 минг тонна маккажўхори дони етиштирамиз 110 минг тонна дағал хашак тайёрлаймиз. Булар ҳам илгари қабул қилинган мажбуриятдагидан анча кўпдир.

Озуқабоп экинларни ўз вақтида ўриб олиш ва сифатли силос бостириш ҳозирги кундаги асосий ишдир. Июлнинг биринчи ярмида ҳамма хўжаликлар маккажўхори комбайнлари, силос қирқадиган машиналар, траншеялар ва транспортни тахт қилиб қўяди. Ем-хашак тайёрлаш учун махсус бригадалар тузилади.

Аралаш ем, дағал хашак ва силоснинг мавжудлиги улардан тўғри фойдаланилса, ишлаб чиқариш бошқармаси хизмат кўрсатадиган хўжаликларда бу йил 8500 тонна сут, 9930 минг дона тухум етиштириш ҳамда 1963 йилда чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни анча кўпайтириш учун мустаҳкам резерв вужудга келтириш имконини беради.

Бундан буён ҳам ҳамма фермаларда кўп меҳнат талаб қиладиган ишлар механизациялаштирилади. Илғор зоотехника усуллари кенг ёйилади. Орджоникидзе районидаги Ленин номли ва Калинин районидаги «Ўзбекистон» колхозларида июль ва августда ферма ходимларининг ана шу усулларга бағишланган семинарлари ўтказилади.

Ишлаб чиқариш бошқармасининг ходимлари ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг кўрсатмаларига амал қилиб, энг арзон пахта, сабзавот, картошка, гўшт, сут ва мева етиштираётган хўжаликларнинг экономикасини чуқур ўрганадилар ва машъалларнинг энг яхши тажрибаларини бошқа колхоз ва совхозларга ёядилар. Бошқарманинг ҳар бир мутахассиси, ташкилотчи-инспектори техникадан тўғри фойдаланишда янги ва илғор усулларни ўрганиш ва ишлаб чиқаришга жорий этишда хўжаликларга конкрет ёрдам берадилар.

Ҳосилнинг нобуд бўлишининг олдини олиш учун ишлаб чиқариш бошқармасининг мутахассислари, ташкилотчи инспекторлари колхоз ва совхозларнинг ходимлари билан биргаликда бригада бошлиқлари ва барча колхозчиларнинг ҳосилнинг сақлаб қолиниши учун масъулиятини ошириш мақсадида ҳар бир бригадада маҳсулот миқдорини аниқлаб чиқадилар. Йиғиштириб олинган маҳсулотнинг ҳаммасини ҳисобга олишни тўғри ташкил этиш, унинг ўғирланишига, талон-торож қилинишига йўл қўймаслик бизнинг жонажон ишимиздир.

Бошқарма қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришнигина эмас, балки тайёрлаш тўғрисида ҳам жон куйдирмоқда. Маҳсулот хиллари етарли бўлгани ҳолда истеъмолчиларга хилма-хил ва сифатли маҳсулотни ўз вақтида етказиб бериш — муҳим вазифамиздир. Колхоз ва совхозлар картошка, сабзавот ва мева ҳосилини йиғиштириб олишни бу маҳсулотлар меҳнаткашлар дастурхонига янги ҳолда тушишини кўзлаб ташкил этмоқдалар. Бу ишда савдо ва тайёрлаш ташкилотлари оперативлик кўрсатиши керак деб ҳисоблаймиз.

Биз Партия ва Ҳукуматнинг қишлоқ хўжалигини ривожлантириш тўғрисидаги ғамхўрлигига жавобан бошқармамиз зонасидаги хўжаликлар етти йилликнинг тўртинчи йили учун олган социалистик мажбуриятларини шараф билан бажаришлари учун бутун кучимизни сарфлаймиз.

ХАЛҚЛАРНИНГ БУЮК ФОРУМИ

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Бизнинг учрашувимиз бу келишмовчиликларни йўқотишга ёрдам бериши лозим. Тинчлик учун кураш ҳаракатида совуқ уруш руҳи ҳали ҳам жуда кучли, шу сабабли прогрессив арбоблар таъқиб қилинмоқда ва уларга туҳматлар ёғдирилмоқда. У ёки бу мамлакатдаги тинчлик тарафдорлари ҳаракати ўз ҳукуматининг сиёсатини қувватлаяптими, ёки бу сиёсатга қарши чиқаяптими, гап бунда эмас. Шу сиёсатнинг ўзи қуролсизланишга ва тинчликка ёрдам бераяптими, ёки бунга тўсқинлик қилаяптими, бутун гап мана шунда. Биз конгрессимизда, гарчи умумий тарзда бўлса ҳам ҳар ҳолда шундай сиёсатни ишлаб чиқишга уринишимиз лозим.

Бу — бажариб бўлмайдиган вазифа бўлмаслиги лозим, чунки ядро қуролига эга бўлган асосий давлатлар — Совет Иттифоқи ва Қўшма Штатлар — томонидан қуролсизланиш тўғрисида таклиф қилинган асосий планлар ўртасидаги келишмовчиликлар музокаралар олиб бориш йўли билан ҳозир анча камайтирилди. Улар холис ният билан ва астойдил ҳаракат қилсалар, бу масалада бирбирлари билан келишишлари мумкин. Бу келишиш қай тарзда бўлиши кераклиги, масалан, яқинда Брюсселда бўлиб ўтган думалоқ стол конференциясида таклиф қилинди. Бу келишишнинг моҳияти шуки, АҚШ ва СССРнинг қуролсизланиш тўғрисида ўтган йил сентябрь ойидаги қўшма декларациясида айтилган принциплар қабул қилиниши лозим: Биринчидан — келишиб олинган босқичлар бўйича амалга оширилаётган ёппасига ва батамом қуролсизланишгина асосий мақсад деб аниқ ва равшан эълон қилиниши лозим. Иккинчидан, музокараларда қатнашаётган томонларнинг ҳар бири ҳар қайси босқичда ҳеч қандай стратегик афзалликни қўлга киритмаслиги лозим. Инспекция ва контроль масаласи бартараф қилиб бўлмайдиган масала бўлиб кўринаётган ва қасддан кўпиртириб юборилаётган бўлсада, лекин бу қийинчилик баъзилар тасаввур қилаётганидек у қадар катта қийинчилик эмас. Бунда кўп нарса қуролсизланишнинг қандай суръатлар билан амалга оширилишига боғлиқдир. Кўп миқдорда йўқ қилиб ташланган қурол-яроғларни инспекциядан ўтказган ҳолда тез суръатлар билан қуролсизланиш қолган қурол-яроғларнинг ҳаммасини инспекция қилишни қуролсизланиш секинлик билан ўтказилган вақтдагига қараганда енгилроқ иш қилиб қўяди, чунки қуролсизланиш секинлик билан борганида бу ҳол гумонсираш даврини номаълум узоқ вақтга чўзиб юборади ва ядро қуроли билан аралашиш хавфини охиригача сақлаб қолади. Совет ва Америка планлари ўртасидаги энг сезиларли фарқ мана шундадир. Лекин Брюссель таклифлари кўрсатиб берганидек, бу масалада ҳам келишиб олишнинг реал йўли бор.

Сўнгра профессор Бернал айтдики, базаларни кўчириб олиб кетиш ва ядросиз зоналар вужудга келтириш масаласи қурол-яроғларни ҳақиқатан йўқ қилиб ташлаш билан жуда чамбарчас боғланган масаладир. Биз, деди нотиқ, бу ерда ҳарбий мутахассислар ёки дипломатлар сифатида тўпланганимиз йўқ. Бизнинг, яъни жаҳонда яшаб турган ва таҳлика остида қолган эркак ва аёлларнинг вазифаси шуки, бундай келишиш йўли топилсин ва топилганда ҳам тез топилсин, деб талаб қилишимиз лозим. Бу талаб ядро билан қуролланиш пойгасининг бир жиҳатига, яъни ядро синовлари давом эттирилаётганлигига айниқса тааллуқлидир, чунки ядро синовлари давом эттирилаётганлиги бутун дунёда энг кўп қораланмоқда ва ташвиш туғдирмоқда.

Докладчи бу проблемани баён қилиб, шуни эслатиб ўтдики, синовлар масаласини муҳокама қилаётган Женева комитетида бетараф давлатлар жойларга бориб қилинадиган инспекцияларни сонини имкон борича камайтириш ва бу инспекцияларни бетараф мамлакатлар томонидан ўтказиш келишувга олиб келадиган йўл деб таклиф қилдилар. Бу таклифни Совет Иттифоқи музокаралар учун асос деб қабул қилди, лекин Қўшма Штатлар бу таклифни рад қилди. Бу таклиф синовларни тўхтатишни таъминлашнинг ҳали ҳам энг самарали усулидир.

Бироқ, профессор Бернал уқтириб айтдики, фақат тўла равишда қуролсизланишгина проблемани мустаҳкам ҳал қилади. Конгресс қуролсизланиш ва синовларни таъқиқлаш методларинигина муҳокама қилиб қолмасдан, шу билан бирга зўр бериб қуролланишни вужудга келтираётган ва ҳар нафасда ядро уруши бошланиб кетиш хавфини туғдираётган кескинликнинг сабабларини ҳам муҳокама қилиши лозим.

Биз, дейди докладчи, Германия масаласини, айниқса Берлин масаласини, шу масала билан боғлиқ бўлган Европа хавфсизлиги масаласини, ҳарбий кучларни бир-биридан узоқлаштириш масаласини ҳамда ядро қуролидан холи бўлган зоналар масаласини муҳокама қилишимиз лозим. Европадаги ва бошқа районлардаги кескинликни камайтиришнинг ҳамма усуллари кўриб чиқилиши лозим ва бу соҳада бизнинг конгрессимиз ишлаб чиқадиган ҳар қандай конструктив планлар кетидан амалий ишлар бошланиши лозим.

Жон Берналнинг фикрича, бу буюк конгресс фақат муҳокама қилишгагина эмас, балки **амалий ишлар қилишга** бағишланган конгрессдир, чунки муҳокама қилиш учун бундан кўра кичикроқ йиғилишнинг ўзи кифоя қилган бўлур эди. Қуролсизланиш манфаатлари йўлидаги амалий ишлар турли традицияларга мос келадиган турли шаклда бўлиши мумкин ва лозим. Зўрма-зўраки қабул қилинадиган ҳар қандай бирхиллик фақат зарарли бўлиб чиқиши мумкин бўлур эди. Аммо, мана шу амалий ҳаракатларнинг баъзи умумий жиҳатлари ҳам бўладики, бу жиҳатлар бир мамлакатдан иккинчи мамлакатга ўтказилиши мумкин.

— Биз, деди докладчи, турли мамлакатлардан келган, турли партияларга мансуб бўлган ва турли маслаклардаги кишилармиз, мана шу бир неча кун ичида биз ҳаммамиз биргалашиб ишлашни ўрганиб олишимиз лозим. Биз ўзимизнинг шахсий ҳис ва туйғуларимизни умумий мақсадга эришишга бўйсундиришимиз керак бўлади. Аччиғланиш ва жанжаллашмоқ учун баҳоналар топиш қийин эмас, лекин биз имкон борича ўзимизни тийишимиз лозим, чунки мақсадимизга эришмоқ учун реал ва муҳим проблемаларни ва ихтилофларни ҳал қилишимизга тўғри келади.

Совуқ урушда баъзи бир кимсалар бир томоннинг фикрини маъқуллайди, иккинчи баъзи кишилар мухолиф томоннинг фикрини маъқуллайди, учинчи кишилар ҳар иккала томон баббаравар айбли деб ўйлайди. Бу масалалар устида хулосалар чиқариш биздан талаб қилинаётгани йўқ, биз қуролсизланиш ва тинчлик ишига ёрдам берадиган, ўзимизнинг эътиқодларимизга зид бўлиб тушмайдиган йўл топишимиз лозим.

Қуролсизланишнинг иқтисодий жиҳатлари, Ж. Берналнинг фикрича, энг зарур нарсадир. Турли мамлакатларнинг бойлиги ва иқтисодий системаси турлича бўлгани сабабли бу нарса турли мамлакатларга турлича дахил қилади. Қуролсизланиш масаласининг ўзида бўлгани каби, бу масалада ҳам принцип эътибори билан тузуккина келишувга эришилди, буни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти иқтисодий ва социал кенгашининг «Қуролсизланишнинг иқтисодий ва социал оқибатлари» сарлавҳали докладидан кўриш мумкин. Аммо амалда бу масалада келишмовчиликлар бор. Асосий қийинчилик шундаки, энг бой капиталистик мамлакатларда қурол-яроғ ишлаб чиқариш капитал маблағ сарфлашнинг энг кўп фойда келтирадиган, энг тез ўсиб бораётган, кейинги вақтларда эса энг хатарсиз бўлиб қолган формасидир.

Шу муносабат билан докладчи айниқса АҚШ сингари мамлакатлардаги ҳатто уюшган ишчиларнинг ҳам қуролсизланишни талаб қилишларига эришиш нақадар қийин эканлигини тушунтириб ўтди, чунки уларга қуролсизланиш натижасида сизлар ишдан маҳрум бўлиб қолишингиз мумкин деган гапларни айтмоқдалар. Бу,— дейди профессор Бернал, энг сохта далилдир, лекин бизнинг вазифамиз шуки, мана шундай мамлакатларда бундай сохта далилларни рад қилишни ўрганиб олишимиз лозим.

Социалистик мамлакатларда бундай қийинчиликлар йўқлиги очиқ кўриниб турибди. Бу мамлакатларда, аксинча, қуролсизланиш энг катта енгиллик келтирган бўлур эди ҳамда меҳнат унумдорлигини оширишга ва турмуш даражасини кўтаришга олиб келган бўлур эди.

Совуқ уруш ва қуролланиш юки, дейди сўнгра докладчи, ҳали ҳам ҳаддан ташқари оғир юк бўлиб турибди. Яқинда мустақиллик олган мамлакатлар, Осиё, Африка ва Латин Америкасидаги бошқа мамлакатлар совуқ уруш ва ҳарбий иттифоқлар доирасига тортилаётганлиги натижасида бу мамлакатларнинг бутун сиёсий ривожланиши хавф остида қолмоқда. Буни Конго, Лаос, Корея, Вьетнам ва Кубадаги фожиона воқеалар яққол кўрсатиб турибди. Миллий мустақиллик ва тинчлик масалаларини муҳокама қилиш бу проблемаларни ёритишга ёрдам бериши ва қуролсизланиш билан мустамлакачиликни тугатиш бир-бирига чамбарчас боғланган эканлигини кўпроқ тушунишга олиб келиши лозим.

Профессор Ж. Бернал ўз докладининг охирги қисмида айтдики, тинчликка интилиш ядро бомбалари асрида янги босқичга кўтарилди. Гарчи ядро бомбаси портлашининг азобини тортган кишилардан баъзилари тирик қолган ва бизнинг орамизда турган бўлсалар ҳам, лекин бунинг даҳшатини тасаввур қилишга аранг ботина оламиз. Лекин шуни ҳозир биламизки, шу даҳшатларнинг ўзи ҳам ядро уруши бўлган тақдирда жуда тез ёки ғоят кенг миқёсда вужудга келадиган даҳшатлар олдида холва бўлиб қолади, бундай ядро уруши учун қуроллар яратиб қўйилган ва ишга солиш учун бу қуроллар тайёр бўлиб турибди ва ҳатто хато қилиб қўйиш натижасида бу қуроллар портлатиб юборилиши мумкин. Бу уруш на душманни, на бетараф мамлакатни аяйди. Бу урушда инсониятнинг камида учдан бир қисми ҳалок бўлади ва жароҳатланади, бу уруш натижасида вужудга келадиган вайронлик тирик қолганларнинг ҳаётини жуда умидсиз қилиб қўяди. Ҳатто битта-яримта тирик қолган кишилар ҳам умрбод ирсий ақлсизлик ва мажруҳликка маҳкум бўлади.

Бундай урушнинг туғдирадиган оқибати шундай бўладики, инсоният илгари ҳеч қачон бундай оқибатга дуч келган эмас. Бу оқибат бутун инсоният учун айниқса даҳшатли ва мудҳиш бўлган реал хавфдир. Бу оқибатнинг даҳшати ахлоқни, динни, социал муассасаларни ва идеяларни хавф остида қолдирмоқда. Бизга баъзи бир кимсалар, биз «бомбалар бўлган шароитда» яшашни ўрганиб олишимиз ва уруш бўлган тақдирда йўқ бўлиб кетадиган моддий бойликларни ҳимоя қилмоқ учун шу даҳшатларга кўнишга тайёрланишимиз лозим, деган гапларни айтмоқдалар. Бундай фикрларни ядро урушига тайёрланаётганлар ва бу урушга рози бўлганлар тарғиб қилмоқдалар ва бу билан ўз обрўларини тўкмоқдалар. Эркаклар, хотинлар ва болаларни тириклайин куйдиришга ва тирик қолганларни ҳам секин таъсир қиладиган, лекин ўлдирадиган радиоактив заҳарлар билан заҳарлашга рози бўлган ва шунга тайёр бўлиб турган одоб-ахлоқ ўз йиртқичлиги жиҳатидан шундай даражага бориб етганки, буни умуман одоб-ахлоқ дейишга ҳам арзимайди.

Қисқа танаффусдан кейин делегатлар ва меҳмонлар яна залга тўпланишди. Раислик қилувчи **Лелио Бассо** (Италия) Африка ва Осиё мамлакатлари бирдамлиги Ҳиндистон уюшмасининг президенти **Рамешвари Неру хонимга** сўз беради. У, ўз мамлакатининг халқи номидан айтадики, Ҳиндистоннинг бирдан-бир истаги — дунёдаги ҳамма халқлар билан тинч яшашдан иборатдир. Биз, дейди Р. Неру, тинчлик ва ёппасига қуролсизланиш идеясини қадрлаймиз.

Нотиқ ишонч билдириб айтадики, конгресс барча халқларнинг тинчлик учун курашдаги қудратли ягона фронти учун асос бўлиб хизмат қилади. Бундай фронт тинчликни таъминлаш учун етарли кучга эга бўлади.

Нотиқ тинчликка интилишни «ҳинд халқи ҳаётининг, унинг дунёқарашининг таркибий қисми» деб атади. Р. Неру айтдики, тинчликсевар сиёсат — бош министр Жавоҳарлал Неру ташқи сиёсатининг асоси булиб, бу сиёсат кенг кўламда қўллаб-қувватланмоқда. Ҳиндистон халқи тинчликни астойдил истайди, чунки тараққиёт учун, ажнабий ҳукмронликдан мамлакатга мерос бўлиб қолган иқтисодий қолоқликни бартараф қилиш учун унга тинчлик керак. Тинч-тотув яшашга асосланадиган чинакам халқаро ҳамкорлик — қуролсизланишнинг калитидир.

— Қуролсизланиш, — деди Рамешвари Неру, — биз учун булут орқасидаги хира орзу эмас, балки ерда бажариладиган иш бўлиб, биз яқин вақт ичида ана шу ишнинг шоҳиди бўлишни истаймиз, бу эса, тинчлик ва бутун инсоният тараққиёти учун керакдир.

Нотиқ ҳарбий блоклар ва битимларнинг мавжудлигидан, чет эл территорияларида ажнабий ҳарбий базаларнинг яратилаётганлигидан, «атом клуби» аъзолари сафининг кенгаяётганлигидан ҳинд халқи ташвиш тортаётганлигини айтди.

— Ҳар қандай вазиятда ҳам,— дейди Неру хоним, — атом қуролига эга бўлган мамлакатларнинг сони кўпайтирилмаслиги керак. Биз Латин Америкасида, Осиёда ва Африкада атомсиз зоналар вужудга келтириш ҳақидаги таклифни қўллаб-қувватлаймиз.

Ҳиндистон вакиласи конгресс делегатларига мурожаат қилиб, уларни мустамлакачилик проблемасига эътибор беришга даъват этади. Нотиқ бу йил озодликка эришган мамлакатлар халқларини, айниқса Жазоир халқини табриклаб, ҳар қандай форма ва кўринишдаги мустамлакачиликка хотима бериш зарур, деди.

Ҳиндистон делегати Женевадаги кенгаш, инспекция ва контрол, ядро синовларини тўхтатиш масалаларига тўхталиб, айтадики, ёппасига ва батамом қуролсизланиш ҳақидаги битимга эришилиши керак, зўр бериб қуролланиш тўхтатилиши, ядро синовларига чек қўйилиши зарур.

Р. Неру Женевадаги музокаралар ғоят суст давом этаётганлиги ҳақида, ишнинг боришига қараганда, боши берк кўчага кириб қолиш хавфи туғилаётганлиги ҳақида, бир қанча масалалар юзасидан кўп йиллардан бери келишмовчилик борлиги ҳақида таассуф билдирди.

— Бунинг устига, — деди нотиқ. — ядро синовларининг давом эттирилиши ва олдидан кўриш қийин бўлган оқибатларни келтириб чиқариши мумкин бўлган бундай синовларни жуда баландликда ўтказиш планлари ўсиб бораётган ишончсизлик, хавфсираш ва кўркув вазиятини вужудга келтирмоқда.

— Ҳиндистон, — деб давом этади Р. Неру. — қуролсизланиш тўғрисида шартнома тузиш масаласи юзасидан ўз фикрини бир неча марта ифодалаб берди. Бизнинг фикримизча, контролсиз қуролсизланиш бўлиши мумкин эмас ва қуролсизланишсиз контрол бўлмаслиги керак. Биз бу ерда шуни айтишни истаймизки, амалда контрол қилинадиган қуролланиш планидан иборат ҳар қандай планларга қарши эътироз билдирамиз. Биз ҳеч қандай қуролсизланиш бўлмагани ҳолда, инспекция ва контрол бўлиши учун эмас, балки қуролсизланишни амалга оширишнинг ҳар бир фазасига мос келадиган инспекция ва контрол чоралари бўлиши учун, қуролсизланишни амалга оширишнинг тегишли фазаси учун кўзда тутилган конкрет секторлар устидан инспекция ва контрол бўлиши учун курашмоқдамиз.

Рамешвари Неру ўз нутқининг охирида қатъий ишонч билдириб айтдики, қуролсизланишга эришмоқ мумкин ва эришилмоғи керак, чунки бу тадбир бутун инсоният бахт-саодати йўлига қаратилгандир.

Атом ва водород қуролини таъқиқлаш бўйича Умум Япония кенгашининг раиси профессор Каору Ясуи Хиросима ва Нагасаки фожиасини бошидан кечирган япон халқи номидан, Японияда ядро қуролини таъқиқлаш ва қуролсизланиш учун ҳормай-толмай кураш олиб бораётган ҳамма кишилар номидан конгресс қатнашчиларига қардошларча салом топширди, бу форумни ғоят қўллаб-қувватлаганлиги учун совет халқига ташаккур билдирди.

— Биз Москвага — улуғ социалистик давлат пойтахтига, — деди нотиқ. — ўз куч-ғайратимизни бирор давлат ёки давлатлар блоки манфаатларига эмас, балки бутун инсоният манфаатларига бағишламоқ учун келдик. Мен ҳозир конгрессимиз шаънига бўҳтон ёғдираётган ҳамма кишилар эшитсин деб бу ерда шу гапни айтишим зарур, деб ҳисоблайман.

Каору Ясуи Москва конгресси тинчликни мустаҳкамлаш учун ҳамма чораларни кўради, деб ишонч билдирди. Конгрессимизнинг асосий мақсади — замонамизнинг энг ўткир проблемаси бўлган ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик проблемасини муҳокама қилишдан иборатдир.

Нотиқ Н. С. Хрушчевнинг ўзига юборган мактубида айтилган қуйидаги сўзларнинг муҳимлигини таъкидлаб кўрсатди: Қуролсизланишга жон-жаҳди билан қаршилик кўрсатаётган кучларни фақат барча халқларнинг қатъий кураши билангина жиловлаб қўйиш мумкин.

Москва конгрессининг вазифаси, дейди Каору Ясуи, халқларни қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга яхшироқ сафарбар этиш учун конкрет тадбирларни муҳокама қилишдан иборатдир. Нотиқ шуни ҳам айтдики, айрим мамлакатлардаги шароитларга қараб кураш формалари хилма-хил бўлиши керак ва шундай бўлиши мумкин.

Каору Ясуи Японияда миллий кўламда кенг авж олиб кетган ядро қуролига қарши ҳаракат тўғрисида гапириб берди. Нотиқ айтадики, мамлакатда ядро қуролини тақиқлаш тўғрисидаги талабномага 35 миллиондан кўпроқ имзо тўпланди. Япония, деди у, ҳозир агрессия қурбонидан ядро урушида Қўшма Штатлар билан иттифоқ тузиб, ҳужум қилувчи томонга айланмоқда. Шу сабабли биз, японлар, ядро қуролини тарк этиш учун курашиб, АҚШ билан ҳарбий иттифоқнинг бузилишини, Япония территориясидаги ҳамма Америка ҳарбий базаларнинг тугатилишини талаб қилмоғимиз керак.

Нотиқ тинчлик учун курашда халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш зарурлигини таъкидлади. Атмосферада, ер остида, космосда ва сув остида ядро синовларининг тўхтатилиши энг муҳим вазифадир, деди у. Америка Қўшма Штатлари Тинч океан ҳавзасида ўтказаётган ядро қуролининг кейинги синовлари кишилар ҳаётига жиддий хавф туғдирмоқда. Бу — шу вақтгача ўтказилган ҳамма синовлар орасида энг хавфлисидир. Нотиқнинг сўзларига қараганда, Американинг бугун портлатилган водород бомбаси — конгрессимизга қилинган дағдаға, бутун тинчликсевар инсониятга қарши дағдағадир.

Каору Ясуи ишонч билдириб айтдики, Москва конгресси Японияда тинчлик учун курашни янада авж олдиришга ёрдам беради. Ўз сўзининг охирида у, тинчлик учун курашчилар бирлигини мустаҳкамлашга чақирди.

Тинчликни ҳимоя қилиш Мексика комитетининг раиси Гильермо Монтаньо сўзга чиқади. У, ана шу комитет номидан ҳамда атоқли жамоат арбоби ва тинчлик учун курашчи, Мексиканинг собиқ президенти генерал Ласаро Карденас номидан тинчлик учун курашчиларнинг буюк форумини табриклайди.

Монтаньо Ласаро Карденаснинг конгрессга юборган табригини ўқиб беради. Бу табрикда муҳокама жараёнида қуролсизланиш ва тинчликка олиб борадиган энг яхши йўллар топилади, деб умид билдирилади.

Ҳамма халқлар, дейилади мактубда, қуролсизланишга, уруш хавфини бартараф этишга эҳтиёж сезмоқдалар. Ласаро Карденас таъкидлайдики, империализм доимо уруш манбаи бўлиб келди. Уруш хавфидан абадий халос бўлиш учун империализмни таг-томири билан улоқтириб ташлаш зарур. Латин Америкаси халқларининг тажрибаси империализмга қарши кураш, миллий мустақиллик учун кураш ва уруш хавфига қарши кураш бир-бири билан чамбарчас боғлиқ эканлигини кўрсатади.

Сўнгра, мактубда бундай дейилади: Хитой Халқ Республикаси ёппасига қуролсизланиш учун актив кураш олиб бораётганлиги ва бутун Хитой халқи тинчликни истаётганлиги яхши маълум бўлган ҳолда, Халқ Хитойи Америка Қўшма Штатлари томонидан таҳдид ва тазйиқни бошидан кечирмоқда. Хитой Халқ Республикаси улуғ давлат сифатида Бирлашган Миллатлар Ташкилотида ўзига ҳақли равишда тегишли бўлган ўриннни эгалламоғи зарур. Ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган Жаҳон конгресси бу масала юзасидан ўз фикрини айтмоғи керак.

АҚШ томонидан бўлаётган таҳдид ва тазйиқни Куба Республикаси ҳам бошидан кечирмоқда, дейилади мактубда. Конгресс агрессияга тайёргарликнинг тўхтатилишини ҳамда АҚШнинг Кубага қарши иқтисодий блокадасининг тугатилишини талаб қилмоғи зарур.

Мактубнинг охирида ядро қуроли синовларининг тўхтатилишига эришмоқ жуда зарур эканлиги таъкидланади, бу ишдан барча халқлар манфаатдордирлар ва улар буни астойдил истайдилар. Тинчлик тарафдорлари, ҳамма пацифист ташкилотлар барча мамлакатлардаги давлат арбобларига мурожаат қилиб, улар халқлар билан биргаликда бутун дунёда тинчлик учун масъулиятли эканликларини равшан билиб олишларига эришмоқлари зарур.

— Ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган бизнинг конгрессимиз, — деди Мали Республикасининг вакили Мамаду Фадиала Кейта, — халқлар ва бутун инсоният тарихидаги ғоят муҳим даврда бўлиб ўтмоқда. Инсон фан ва техниканинг бу қадар равнақ топганлигини, мустамлакачилик устидан шу қадар катта ғалабаларни ҳали ҳеч қачон кўрмаган эди.

Нотиқ айтадики, конгресс замонамизнинг энг муҳим проблемаларига жавоб беради. Тинчликка астойдил интилаётган Мали халқи урушнинг ҳар қандай ўчоқларини тугатишни, ядро синовларининг тўхтатилишини, уруш пропагандасининг пайини қирқишни дарҳол ҳал этилиши керак бўлган асосий вазифалар, деб ҳисоблайди.

— Жаҳон урушининг олдини олиб қолмоқ учун ҳамма чораларни кўриш зарур, дейди Мали халқининг вакили.

Мамаду Фадиала Кейта конгресс делегация тузсин ва бу делегация АҚШ, СССР, Буюк Британия ва Франция ҳукуматларининг бошлиқлари ҳузурига бориб, БМТ га бориб, уларга конгресс мактубини топширсин, деб таклиф қилди. Бу мактуб конгресс қатнашчиларининг ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик масалалари юзасидан фикрини ифодалаши керак.

Бу мактуб конгресснинг ядро синовларини тўхтатиш, мустамлака халқларини озод қилиш, Варшава шартномаси мамлакатлари билан НАТО мамлакатлари ўртасида ҳужум қилишмаслик тўғрисидаги битимни имзолаш, ҳар иккала герман давлати ўртасидаги сулҳ шартномасини имзолаш (иккала герман давлати демилитарлаштирилиши керак) юзасидан конгресс фикрини ҳам акс эттириши зарур. Африка давлатлари бошлиқларининг ҳузурига бориб, уларга ўз территорияларидаги ҳарбий базаларни тугатишга чақирадиган мактуб топширмоқ учун делегация ҳам тузиш керак. Қуролсизланиш ва тинчлик учун кенг кампанияни бошлаб юбориш лозим.

Шу билан кундузги мажлис тамом бўлади. Танаффус эълон қилинади.

* * *

Қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган жаҳон конгрессининг кечки мажлисида сўзга чиққан нотиқларнинг биринчи сўзлари Американинг жуда баландликда ядро қурилмасини портлатганлиги тўғрисидаги хабар муносабати билан ғазаб ва норозилик сўзлари бўлди.

Англияда хотин-қизларнинг тинчлик учун кураш намойишларининг раҳбари ва ташкилотчиси **Жудис Кук** бундай деди: Американинг жуда баландликда бомба синови ўтказганлиги тўғрисидаги хабарни бу ерда биринчи марта эшитиб, мен ҳамма хотин-қизлар номидан, бу портлатишни қоралайдиган ҳамма кишилар номидан гапирмоқчиман. Мен ҳар қандай ядро синовларига қарши чиқаётган ҳамма оналарнинг овозига қўшиламан. «Бизнинг келажак авлодларни ҳаётдан маҳрум қилишга ҳеч қандай ҳақимиз йўқ», — дейди Ж. Кук.

Шундан кейин сўзга чиққан нотиқ — Ҳиндистон вакили **Диван Чаман Лал** Ж. Кукнинг ядро синовларини дарҳол тўхтатиш тўғрисидаги талабига қизғин қўшилди. У қуролсизланиш учун курашга бағишланган улуғ конгресс ўтиб турган бир пайтда АҚШнинг ҳарбий маъмурлари бомба портлатганлиги ҳақида ғазаб билан гапиради.

— Атмосферанинг юқори қатламларида портлатишлар ўтказилаётганлиги бизларнинг ҳаммамизни ҳаяжонлантирди, — дейди у, — бундай портлатишларнинг оқибатларини ҳатто белгилаш ҳам қийин. АҚШ космосда ядро қуроли синовлари ўтказишини эълон қилганида биз, Ҳиндистон парламент аъзолари, президент Кеннедига норозилик телеграммаси юбордик. Биз узун жавоб олдик, бу жавобнинг моҳияти шундан иборат эдики, портлатишлар атом қуролига қарши эффектив восита яратиш учун ҳарбий маслаҳатчиларнинг таклифига мувофиқ ўтказилаётган эмиш.

Саудия Арабистони, Адан, Баҳрайн, Жанубий Арабистон ва Яман халқлари номидан сўзга чиққан **Муҳаммад Носир Муҳаммад** (Адан) тинчликни ҳимоя қилишга бағишланган буюк форумни Москвада ўтказиш имконияти берилганлиги учун Совет ҳукуматига, совет халқига ва Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетига ташаккур изҳор қилди.

Бизнинг халқимиз тинчликни севади, тинчлик — ҳаёт демакдир, деди **Маркос Ана** (Испания). У испанлар кейинги ядро синовларига қарши халқларнинг норозилик овозига қўшилганлигини таъкидлади.

Испания вакили ўзининг бутун мамлакатига ёйилган забастовка кураши ва халқ намойишларининг қудратли тўлқини ҳақида — фашистлар диктатураси вужудга келтирган тоқат қилиб бўлмайдиган шароитга қарши умумхалқ норозилиги тўғрисида гапирди.

Тинчлик учун курашчилар ҳаракатининг машҳур ветерани инглиз философи **Бертран Расселнинг** конгрессга йўллаган мактуби ўқиб эшиттирилади.

У конгресс ишида қатнашмоқ учун Москвага шахсан кела олмаганлиги учун таассуф билдиради ҳамда қуролсизланиш ва контроль проблемаси юзасидан конкрет таклифларни илгари суради.

Б. Расселнинг фикрича, бу проблемаларни ҳал этишда «бетараф мамлакатлар алоҳида роль ўйнайдики, бир-бирига қарама-қарши турувчи жаҳон лагерларининг аъзолари бу мамлакатларга ишонч билан қарайдилар». Ядро қуролини ва уни узоқ масофаларга элтиб қўйиш воситаларини тамомила йўқотишгина, ва оқибат натижада ёппасига ва батамом қуролсизланишгина ҳалокатли урушнинг келиб чиқиши хавфини бартараф қилади, деб таъкидлайди Бертран Рассел.

Бу ерда Франциянинг ҳамма областларидан, афкор омманинг жуда кенг қатламларидан вакиллар бор, дейди ёзувчи **Жак Мадоль** (Франция). Француз халқи инсониятнинг тинчлик йўлидаги курашини зўр эътибор билан кузатмоқда ва бу курашда жуда кенг қатнашмоқда. Ёппасига ва батамом қуролсизланишга эришилмаган тақдирда инсоният мислсиз ҳалокатга учрайди.

Халқларнинг истагига қарамай, қуролсизланиш ҳақидаги музокаралар илгари силжимаётир, дейди нотиқ. Аммо, бундан 20 йил муқаддам қуролсизланиш фақат истак бўлган экан, ҳозирги кунда у қатъий зарурат бўлиб қолди. Масала шу тарзда турибдики: ёки музокараларда муваффақиятга эришилади, ёки ҳозирги замон цивилизацияси ҳалок бўлади. Қуролсизланиш тўғрисидаги масала максимал ҳамжиҳатлик вазиятида ҳал қилиниши лозим, деб таъкидлайди Мадоль.

Биз, деб давом қилди нотиқ, контролни зарур деб ҳисоблаймиз. Аммо, контроль бўлмаганда қуролсизланиш мумкин эмас экан, қуролсизланиш бўлмаганда контроль қилиш ҳам мумкин эмас. Биз бир томондан, самарали ва иккинчи томондан мақбул бўладиган контроль формасини топиш учун ҳаракат қилишимиз лозим. Биз ҳукуматлар иштирокидагина эмас, балки халқлар иштирокида ҳам бир битимга эришишга ёрдам беришимиз керак.

Қуролсизланиш йўлида амалга ошириш лозим бўлган биринчи чоралардан бири — барча мамлакатларда атом синовларини мутлақо тақиқлашдан иборатдир, деб ҳисоблайди нотиқ.

— Мен шу нарсани қатъий таъкидлаб ўтмоқчиманки, — дейди Жак Мадоль, — қуролсизланиш ва тинчликдан иборат ҳар қандай сиёсат Бирлашган Миллатлар Ташкилотига таяниши лозим, халқ Хитойининг актив иштирокисиз бу соҳада ҳеч нарсага эришиб бўлмайди.

Нотиқ Американинг жуда баландликда ядро портлатганига қарши ғазаб билан айтилган норозиликларга қўшилади. Қуролсизланишнинг зарур эканлигини бутун инсоният ҳали англаб етмаган экан, деди нотиқ, бунга уруш пропагандаси сабаб бўлмоқда.

Жак Мадоль инсоният қуролсизланишга қарши турувчи кучларни ўзига бўйсундира олади, деб умид билдирди. У конгрессга катта муваффақият тилади ҳамда конгресс инсониятнинг тинчликка эришиш йўлидаги муҳим воқеа бўлади, деб ишонч билдирди.

АҚШ делегациясининг аъзоси **Д. Понтьес** ўз сўзида кўрсатилган меҳмондўстлик учун Совет ҳукуматига ва совет кишиларига ташаккур изҳор қилди. У ҳозирги вақтда инсоният мушкул пайтларни бошидан кечираётганлигини таъкидлади. Биринчи марта инсон ер юзида ҳаётни йўқ қилиш имкониятига эга бўлиб турибди, дейди нотиқ. Жаҳон конгресси тинчликни мустаҳкамлаш йўлларини топиши лозим. Жаҳонга тинчлик керак.

Д. Понтьес космосда ядро қурилмаси портлатилганлиги тўғрисида телеграф хабар берганидан кейин унга, АҚШ делегацияси аъзосига гапириш қийин эканлигини айтади. Ҳукуматлар бошлиқлари атмосферанинг ифлосланишига бундан буён сира йўл қўйилмайди, деб айтсалар, улар жаҳонга жуда катта хизмат кўрсатган бўлур эдилар.

Нотиқ айтадики, конгрессдаги Америка делегациясининг кўпчилик аъзолари «У-2» самолётининг СССР территорияси тепасида учиши ташкил қилинганлигини, Кубага бостириб киришнинг қўллаб-қувватланганлигини, Япониянинг суверенитети чеклаб қўйилганлигини АҚШ ҳукуматининг хатоси деб ҳисоблайди. Биз, деди у, ҳукуматимиз Жанубий Вьетнамга ҳарбий ёрдам беришни тўхтатиши лозим, деб ўйлаймиз.

Нотиқ Совет Иттифоқи ўтган йили мажбуран ўтказган ядро синовлари юзасидан танқидий фикрларни айтди. Д. Понтьес Ҳиндистон билан чегарадаги жанжаллар учун айбни Хитой Халқ Республикаси зиммасига юклади. Шу билан бирга профессор Понтьес айтдики, унинг делегацияси БМТ да Хитой Халқ Республикасининг қонуний ўрни бериб қўйилишини ёқлаб гапиради.

Понтьес томонларнинг позицияларини анализ қилиб ўтирмасдан, конгрессни зўр бериб қуролланиш ва халқаро кескинлик учун бутун айбни фақат бир томонга тўнкамасликка чақирди, чунки бу нарса, унинг сўзларига қараганда, АҚШ делегациясини ватанига қайтиб боргач оғир аҳволга тушириб қўйган бўлур эди.

Америка делегати АҚШдаги аҳволга тўхталиб, шу нарсани тан олдики, «Америка матбуоти, радиоси ва телевидениеси халқнинг фикр-кайфиятини муносиб тарзда акс эттирмаётир».

СССР Фанлар академиясининг президенти **М. В. Келдиш** ўз нутқини янги жаҳон урушининг олдини олишда олимларнинг ролига бағишлади.

— Бирор жойда телевидение ва радио халқ фикрини тўғри акс эттирмайдиган вазият вужудга кела олар экан,— дейди нотиқ,— қуролни ўз қўлида тутиб турган кишилар халқ фикрини акс эттиришга ишониш мумкинми. Шу нарсани била туриб, баъзи мамлакатларнинг агрессив кучлари зўр бериб қуролланишларини кучайтираётганликларига, ер шаримизни жуда катта ўқ дориси омборига айлантириб қўяётганлигига бефарқ қараш мумкинми. Масъулиятсиз ҳарбийлар водород бомбасига эга бўлган ракеталарни старт майдонларида шай қилиб туришларига ва атом бомбаси ортилган самолётларни ҳавода учириб юришларига, етакчи сиёсатчилар эса халқларни превентив уруш билан қўрқитаётганликларига йўл қўйиш мумкинми.

Совет делегати таъкидлаб айтдики, барча мамлакатлардаги олимларнинг бурчи уруш тайёрлаётган агрессив кучларга қатъий қарши чиқишдан иборатдир. Олимлар халқларни урушга қарши курашга отлантиришлари керак. Агар олимлар замонавий ракета-ядро қуролини яратишга мажбур бўлган бўлсалар ҳам, бу қуроллардан фойдаланишга йўл қўйиш у ёқда турсин, балки уларнинг таъқиқланиши ва тугатилишига эришиш— уларнинг муқаддас бурчидир.

Академик М. Келдиш ўз шериклари номидан айтдики, совет олимлари ўзларининг юксак бурчларини англайдилар ва ёппасига қуролсизланиш тарафдоридирлар. У бутун дунё олимларини милитаристларнинг ҳаракатларига қарши чиқишга, ядро қуролининг тақиқланиши учун курашишга бошчилик қилишга чақирди. Олимлар агрессия қуллари бўлиб қолиш учун ҳақлари йўқ,— деб таъкидлади М. Келдиш.

Нотиқ экспериментал ядро портлатишларининг олдини олиш масаласи устида батафсил тўхталиб ўтди ва ғарб давлатлари контролнинг миллий воситалари самарали эканлигига ишонмаганликлари учун эмас, балки синовларнинг янги катта сериясини тайёрлаётганликлари учун ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги битимни имзолашдан бош тортдилар. Синовлар устидан контролни жосуслик қуролига айлантиришни истадилар. Бугун конгресс ишлаб турган соатларда, АҚШ космосда атом бомбасини портлатди. Ҳозир бу портлашнинг ҳалокатли оқибатларига баҳо бериш қийин.

Буларнинг ҳаммаси шунинг натижасида рўй бердики, олимлар фаолиятининг самаралари милитаристик доиралар томонидан зўравонлик қуролига айлантирилмоқда, бу самараларга эса бир ҳовуч монополистлар ва улар таъсири остидаги ҳукуматлар хўжайинлик қилмоқдалар.

Совет Иттифоқининг олимлари ҳам атом ва водород бомбасини, кўпбосқичли ракеталарни яратишда иштирок этдилар деб айтишлари мумкин, деди М. Келдиш. Лекин бизнинг олимларимиз бу қуролларни яратар эканлар, бу қуроллар совет давлати қўлида урушнинг олдини олиш учун фойдаланилишини аниқ билардилар.

Биз қатъий ишонамизки, Совет ҳукумати ракета-ядро қуролидан агрессия мақсадларида фойдаланмайди, деди нотиқ ҳозир бўлганларнинг қарсаклари остида.

Фан муваффақиятлари дейди ўз нутқининг охирида М. Келдиш, уруш кучларига эмас, балки кишилар, бутун инсоният бахт-саодати йўлида, инсониятнинг ҳозирги куни ва истиқболи йўлида хизмат қилиши керак.

АҚШ делегациясининг бошлиғи **К. Б. Гудлет** навбатдан ташқари сўзга чиқиб, муҳим баёнот берди. У Америка ҳарбийлари 1962 йил 9 июлда жуда баландликда ўтказган портлатиши ҳақида гапиради.

Жуда баландликда ўтказилган портлатиш, деб таъкидлайди америка делегати, олимларнинг эътироз билдиришларига қарамасдан, ҳукуматимизнинг айби билан ҳақиқатга айланди. Биз Ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган жаҳон конгресси очилган кунда ҳукуматимизнинг ана шу ишини батамом қоралашни ўзимизнинг муқаддас бурчимиз деб ҳисоблаймиз. Мен конгрессдаги АҚШ делегациясининг раиси сифатида мандат олдим ва конгресснинг ялпи мажлисида ана шу расмий баёнот билан чиқишга вакил қилиндим.

Конгресс қатнашчилари америка делегатининг нутқини қизғин қарсаклар билан кутиб оладилар.

Раислик қилувчининг, Аргентина Республикаси бугун ўз мустақиллик кунини нишонлаётганлиги ҳақидаги хабарини конгресс қатнашчилари самимий табриклайдилар.

Аргентина тинчлик тарафдорлари номидан **Рафаэль Хорнет** нутқ сўзлайди. У ўз мамлакати делегациясининг составида хилма-хил оқимларнинг вакиллари бор эканлигини кўрсатади. Шунга қарамасдан, делегация қизғин музокаралардан кейин бирликка эришди. Шу сабабли биз Аргентина халқи номидан гапиришга ҳақлимиз, дейди Хорнет. Бизнинг халқимиз урушга қатъий қарши чиқмоқда, чунки урушни цивилизация эришган даражага номуносиб ва ахлоқсиз нарса деб ҳисоблайди. Биз биламизки, урушда биз ҳеч нарса ютмаймиз, балки ҳамма нарсадан маҳрум бўламиз. Биз барча халқлар билан энг яхши муносабатда бўлишни истаймиз.

Хитой делегациясининг бошлиғи, ёзувчи **Мао Дунь** Хитой халқи номидан конгресс қатнашчиларига салом топширади ва конгресс бўлиб ўтаётган мамлакат хўжайинига — улуғ совет халқига ва бутун дунёда тинчликнинг қудратли қўрғони бўлган улуғ Совет Иттифоқига миннатдорчилик билдиради.

Хитой ҳукумати, деди Мао Дунь, хитой халқининг тинчликка интилаётганлигига амал қилиб, ҳормай-толмай тинчлик ташқи сиёсатини ўтказаётир. Бизнинг ҳукуматимиз турли социал тузумдаги давлатлар билан тинч-тотув яшаш йўлини доимо ўтказиб келди ва ўтказмоқда. Мамлакатимизнинг ҳукумати ва халқи ёппасига қуролсизланишни амалга ошириш учун, империалистларнинг зўр бериб қуролланишларига ва уруш тайёрлаётганликларига қарши қатъий курашмоқда.

Мамлакатимизнинг ҳукумати ва халқи, деди сўнгра нотиқ, халқаро низоларни куч ишлатиш йўли билан эмас, балки музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал этиш учун муттасил курашиб келмоқда. Бундан олти йил муқаддам бизнинг мамлакатимиз билан АҚШ ўртасида элчилар даражасида музокаралар бошланган эди, бу музокаралар шу кунгача давом этмоқда. Биз мамлакатимиз территорияси — Тайвандан ва Тайвань бўғозидан Америка қуролли кучларининг олиб чиқиб кетилиши ҳақидаги масалани музокаралар воситаси билан, тинч йўл билан ҳал этиш умидидамиз.

Мао Дунь айтадики, инсониятнинг умумий хавфсизлигини таъминлашга интилиш ядро қуролининг тақиқланишини талаб қилади. Бироқ, АҚШ халқларнинг ана шу муҳим талабини доимо назарписанд қилмаётир, жаҳон жамоатчилигининг даъватини ва адолатли норозилигини рад этмоқда. АҚШ тобора қутириб синовлар ўтказмоқда, ядро қуроли ишлаб чиқармоқда ва бу қуролларни тўпламоқда. Биз, деб давом этди нотиқ, мавжуд ядро уруши хавфини тугатиш сари, ялпи тинчлик ва инсоният хавфсизлигини мустаҳкам таъминлаш сари энг актуал ва энг самарали қадам— ядро қуролига эга бўлган ҳамма давлатларнинг бу қуролларни тугатишларидир, деб ҳисоблаймиз.

Сўнгра Мао Дунь Осиё, Африка, Латин Америкаси халқларининг миллий озодлик ҳаракатига боғлиқ масалаларга тўхталиб ўтади.

Шу билан кечки мажлис тамом бўлади. Мажлисда **Рамешвари Неру** (Ҳиндистон) ва **Хуан Маринелло** (Куба) раислик қилдилар.

10 июлда конгресс ўз ишини давом эттиради.

ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТЛАР ЮКСАК САВИЯДА БЎЛСИН

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг илмий-тадқиқот ишларини координациялаш давлат комитети, ЎзССР Фанлар академияси, Ўзбекистон Халқ хўжалиги кенгаши ҳамда республикамизнинг министрликлари ва бошқармалари илмий муассасаларга раҳбарлик қилиш ва илмий-тадқиқотлар савиясини кўтариш, шунингдек фан ва техника муваффақиятларини ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш масаласи билан шуғулланиш борасида зарур амалий тадбирларни амалга оширмоқдалар. Ўзбекистон олимларининг жаҳон фанида барча соҳалар бўйича етакчи ўринлардан бирини эгаллашдек муҳим ишга жиддий эътибор берилмоқда. Шунинг учун ҳам республикамизда илмий-тадқиқот ишларини координация қилишни яхшилаш ҳамда фан ва техника ютуқларини халқ хўжалигига планли равишда жорий қилиш ишлари авж олдириб юборилди.

Бунинг учун даставвал илмий-тадқиқотларнинг асосий йўналишлари аниқланилади, уларнинг тематикаси қайта кўриб чиқилади, актуал бўлмаган ва самараси кам ишлар чиқариб ташланади. Бинобарин, илмий ташкилотлар, турли соҳалардаги етакчи олимлар ва юқори малакали мутахассисларнинг асосий эътибори энг муҳим масалаларни комплекс ишлаб чиқаришга қаратилади. Шунингдек, илмий кадрлар тайёрлашни планлаштириш масалаларига ҳам эътибор берилади.

Буларни малакали равишда ҳал этмоқ учун СССР Министрлар Советининг Илмий-тадқиқот ишларини координациялаш давлат комитетида энг муҳим илмий-техника масалаларига доир 28 илмий кенгаш тузилди. Республикамизда эса ана шу муҳим масалалар бўйича еттита илмий кенгаш ташкил этилди. Ҳозир бу кенгашнинг 32 секцияси бор.

«Пахтачилик техникаси ва технологиясини комплекс ривожлантириш», «Оҳангарон-Олмалиқ кон-саноат райони фойдали қазилмаларидан комплекс фойдаланиш», «Ўзбекистон ССР табиий бойликларидан комплекс химиявий фойдаланиш», «Пахта, жут, каноп ҳамда ипак саноатида мавжуд технология процессларини такомиллаштириш ва янгиларини яратиш», «Ўзбекистон ССР озиқ-овқат саноати хомашё ресурсларидан комплекс фойдаланиш», «Ўзбекистон ССР энергетикаси ва электрлаштириш», «Ўзбекистон ССРда илмий кадрлар тайёрлаш» кенгашлари шулар жумласидан бўлиб, уларга республикамизнинг йирик олимларидан Г. Кошевников, К. Бедринцев, С. Юнусов, М. Хожинова, А. Маркман, Ҳ. Фозиловлар раҳбарлик қилаётирлар. Комитетнинг илмий кенгашлари ишига 500 дан ортиқ йирик олим, мутахассис ва ишлаб чиқариш новаторлари жалб этилган. Илмий кенгашлар 398 темани ишлаб чиқмоқда.

Яқинда Тошкентда Ўрта Осиё республикалари Фанлар академияларининг координацион кенгаши бўлиб ўтди. Кенгаш республикалараро проблема кенгашлари тузишни зарур деб топти. Йирик олимлар, мутахассислар ва ишлаб чиқариш новаторларининг биргаликдаги ижодий иши фан ва техника тараққиётининг асосий масалаларини малакали равишда ҳал этишда ва республика экономикасини тараққий эттириш, ишлаб чиқариш

Ғ. СУЛТОНОВ,
Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Илмий-тадқиқот ишларини координациялаш давлат комитетининг раиси.

техника-иқтисодий кўрсаткичларини яхшилашда ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир.

Ҳозир республикамизда энг муҳим илмий-тадқиқот ишлари проекти тузилиб, фан ва техника ютуқларини 1963 йилда халқ хўжалигига жорий қилиш плани ишлаб чиқилмоқда. Бу йилги план халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган энг муҳим илмий-техника масалаларини ҳамда табиёт ва гуманитар фанларнинг назарий масалаларини ўз ичига олиши билан ўтган йиллардаги планлардан фарқ қилади. Унда илмий-техника тараққиётини тезлаштиришга қаратилган масалалар комплекси тўла акс этади.

Энг муҳим илмий-техника масалалари бўйича илмий-тадқиқот ва тажриба ишлари, табиёт ва гуманитар фанларнинг назарий томонларига доир илмий-тадқиқот, тажриба ишлари; янги хил энг муҳим машина, механизм, ускуна ва асбобларнинг ишлаб чиқиш ва уларнинг намуналарини тайёрлаш, ишлаб чиқариш процессларини механизациялаш ва автоматлаштириш ҳамда илғор технологияни жорий қилиш, янги турдаги саноат маҳсулотларини ишлаб чиқариш, илмий-тадқиқот ишларини моддий-техника жиҳатидан таъминлаш, фан тараққиёти учун капитал маблағлар ҳамда илмий кадрлар тайёрлаш каби масалалар бўйича планлар тузилади.

Шуниси қувончлики, ҳамма соҳани қамраб олувчи бундай план биринчи марта тузилаяпти. Шунинг учун координациялаш комитети, Фанлар академияси, Халқ хўжалиги кенгаши, министрликлар ва бошқармалар планнинг ҳар бир бўлимини ўз вақтида ва юқори сифатли бажариш учун жиддий эътибор бермоқлари лозим.

Илмий-тадқиқот ишлари планининг бажарилиши ҳамда фан ва техника муваффақиятларини 1962 йил халқ хўжалигига жорий этилишини таъминлаш Координациялаш комитетининг биринчи даражали вазифаси ҳисобланади.

Белгиланган тадбирларга кўра, халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган 215 та илмий-тадқиқот ишлари амалга оширилади. Бу вазифалар асосан муваффақиятли бажарилмоқда.

Шунингдек 1962 йилда ишлаб чиқариш процессларини механизациялаш, автоматлаштириш ҳамда илғор технологияни жорий қилишга оид 253 тадбир амалга оширилади.

Бироқ, амалга оширилаётган бу ишлар ўтган йилдагидан бирмунча самарали бўлсада, ҳали қониқарли эмас. Айниқса, радиотехника ва тегирмон-элеватор саноатига янги техника ва илғор технологияни жорий қилиш ишлари қониқарли эмас.

Координациялаш комитети ярим йиллик иш фаолиятида илмий-тадқиқот муассасаларига раҳбарлик қилишни яхшилашга доир бир қанча тадбирларни амалга оширди. Хусусан, республика Фанлар академиясидаги илмий-тадқиқотларни координациялаш ишлари анча яхшиланди. Ваграңкада чўян эритишда газдан фойдаланиш, дайди токлар таъсирида ер ости металл иншоотлари ва коммуникацияларининг коррозияланишига қарши курашишни кучайтиришга оид тадбирлар ишлаб чиқилди.

Ҳозир республикамиз илмий муассасалари олдида яқин фурсатда ҳал этилиши лозим бўлган анчагина проблемалар турибди. Информация ва автоматик процесслар назарияси, ҳисоблаш математикаси ва аэрогидродинамикага доир масалалар шулар жумласидандир.

Мавжуд ҳисоб маркази ва уни янада кенгайтириш асосида барча фан соҳаларида мантиқий, кибернетик тадқиқотларнинг энг прогрессив методларини қўллашга эришмоғимиз керак. Мураккаб минерал ва органик минерал ўғитларнинг янги турларини яратишга доир ишлар ҳам кучайтирилади. Минерал хомашё ва саноат чиқитларига доир тадқиқотларнинг, хусусан цемент ва бошқа силикат материаллар хилини кўпайтиришга ҳам алоҳида аҳамият бериш даркор.

Химиявий тола, пластмасса ва синтетик материаллар саноатини, табиий газ ҳамда нефть, газ ва фурфуролни қайта ишлаш асосида янги полимер материалларни синтез қилишга доир ишларни кучайтириш лозим.

Ўсимлик моддалари химияси республикамиздаги химия фанининг характерли йўналишларидан бири ҳисобланади. Шу туфайли алкалоидлар химияси соҳасидаги тадқиқотларни кучайтиришдан ташқари тадқиқ қилинаётган табиий бирикма классларини доирасини кенгайтириш кўзда тутилмоқда.

Ўтган вақт мобайнида Фанлар академияси ҳамда Халқ хўжалиги кенгаши билан биргаликда катта халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган олтита илмий-техника конференцияси ўтказилди. Координациялаш комитетининг кенгайтирилган ялпи йиғилишида эса пахтачилик саноати марказий илмий-тадқиқот институтининг фаолияти муҳокама қилинди. Институт коллективи кейинги йилларда пахта толасини линтерлаш ва йирик хас-чўплардан тозалаш, пахтани қоп-қаноpсиз ташиш соҳасида бир қанча янги машина ва механизмларни ишлаб чиқди ҳамда бошқа муҳим ишларни амалга оширди.

Йиғилишда пахтачилик саноатининг техника жиҳатидан қайта қуроллантириш республикамиз учун айниқса катта аҳамиятга эга эканлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди ҳамда институт коллективи олдига фан ва техниканинг ҳозирги энг янги ютуқлар базасида комплекс механизациялашган ва автоматлашган пахта заводлари, тайёрлаш пунктлари ва қуритиш-тозалаш цехларини вужудга келтириш вазифаси қўйилди.

Координациялаш комитети айни вақтда бошқа илмий-тадқиқот институтларнинг фаолиятини ҳам текшириб чиқмоқда. Бу эса республикамизда илмий-тадқиқот ишларини кучайтириш ва унинг натижаларидан фойдаланишни яхшилашга ёрдам беради.

Илмий-тадқиқот муассасаларининг ишлаб чиқариш билан алоқасини мустаҳкамлаш ҳамда тугалланган илмий-тадқиқотларининг ишлаб чиқаришга жорий этилишини тезлаштириш иш унумини узлуксиз оширишни таъминлашда муҳим аҳамиятга эгадир.

ЮҚОРИ ЧИРЧИҚ, ЯНГИЙЎЛ, ОҲАНГАРОН РАЙОНЛАРИ ҒАЛЛА ТАЙЁРЛАШ ПЛАНИНИ БАЖАРДИЛАР

Юқори Чирчиқ районидаги Калинин номли колхоз аъзолари ғалла ўрим-йиғимида яхши натижага эришдилар. Колхоз давлатга 1235 центнер ғалла етказиб берди. Суратда: ғалла ўримида намуна кўрсатган колхозчилардан бир группаси — чапдан шофер У. Зиёров, колхозчи Қўзибоев, тракторчи М. Комилов, штурвалчи Х. Ниғматов, бригадир Т. Йўлдошев, комбайнчи Х. Эгамбердиев ўртоқлар. Ўнгда ўрим-йиғим пайти.

М. Шевелев фотоси.

Юқори Чирчиқ районининг колхозлари ва совхозлари 9 июлда давлатга ғалла сотиш планини 100,5 процент бажардилар. Пландаги 50000 центнер ўрнига давлатга 50259 центнер ғалла сотилди. Ҳар гектар ердан ўртача 8—10 центнердан ғалла йиғиб олинди.

«Гулистон», «Коммуна», «Ленинобод», Калинин номли, Свердлов номли, «Ўзбекистон», «Политотдел», «III Интернационал», «Ленинизм» колхозлари ва 7-совхоз коллективи ғалла ўрим-йиғимда, айниқса, яхши натижаларга эришдилар.

Район меҳнаткашлари ғалла ўримини давом эттириб қўшимча мажбурият ҳисобига ғалла топширмоқдалар.

Шунингдек Янгийўл районида ҳам ғалла сотиш плани муддатидан илгари бажарилди. 100 тонна ўрнига 101 тонна ғалла сотилди. Янгийўлликлар қўшимча яна 100 тонна ғалла сотиш мажбуриятини олдилар.

Оҳангарон районининг меҳнаткашлари ҳам ғалаба рапортини бердилар. Улар давлатга 350 тонна ғалла етказиб бериб, планни муваффақиятли бажардилар.

ҚАРДОШ ТОЖИКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПАХТАКОРЛАРИ МИРЗАЧЎЛДА

ҲОЗИРГИ ҲАРАКАТ—ХИРМОНГА БАРАКА

Қардош Тожикистон пахтакорлари Мирзачўлнинг пахта далалари билан батафсил танишмоқдалар. Улар Комсомол райони территориясига қадам қўйишлари биланоқ олинган социалистик мажбуриятни сўрадилар. Бунинг сабаби бор, албатта. Мусобақадошлар район бўйича 37800 тонна пахта етиштириш лозимлигини билиб олишгач, шу мажбуриятга яраша иш қилинаяптими, йўқми деган фикр билан ғўзаларни кўздан кечира бошладилар.

Район меҳнаткашлари ғўза парвариши соҳасида кўзга кўринарли иш қилганлар. Ҳар бир колхоз ва совхозда гектаридан 30—40 центнердан ҳосил етиштириш учун курашаётган бригадалар бор. «Социализм», «Гулистон» совхозлари, «Красний Восток», Фрунзе номли, «Красная Заря» колхозларида кўчат дуруст. Бироқ ҳамма хўжаликларда ҳам ғўзаси сийрак, ривожланиши суст карталар бор.

Айниқса, Ленин номли, Калинин номли ва Хрушчев номли колхозларда кўчат кам. Калинин номли колхознинг кўпчилик бригадаларида ғўза қалин ўт орасида қолган. Пахта далаларида ғумайдан тортиб зарпечаккача бўлган ҳамма ўтни учратиш мумкин. Кўчат сийрак бўлгани ҳолда бегона ўтнинг бунчалик кўпайиб кетиши мўл ҳосил учун катта хавф туғдирмоқда. Ғўза амалдан қоляпти.

Июль — ҳосилнинг тақдирини ҳал қиладиган ой. Шундай бўлишига қарамай бу колхозда иш сифати ёмон. Ҳатто катта асфальт йўлнинг бўйидаги карталарда ҳам ғўза кўллатиб суғорилмоқда. Бу кўчатни яна камайтириш деган гап. Шунга ўхшаш аҳвол «XXI партсъезд» колхозида ҳам юз бермоқда. Мусобақадошлар бунга жуда ачиндилар. Масалан, «Красная Заря» колхозида ўртоқ Бўрибек Ўсканов бошлиқ бригада бор. 147 гектар ернинг ҳаммасида кўчат яхши. Ҳар гектар ердан 40 центнердан ҳосил етиштириш мажбурияти олинган. Бу жуда яхши иш. Аммо бригаданинг бир бўлак еридаги ғўза жуда чанқаган. Гул, шона ғуж-ғуж бўлиб турган бир пайтда бу жуда хавфли. Душанба шаҳридаги тупроқшунослик институтининг директори Ф. Н. Бончуковский. Ленин районидаги Ждано номли колхознинг илғор бригада бошлиғи В. Малахов ўртоқлар бригада аъзоларига бугуноқ сув тараш керак, деб маслаҳат бердилар.

— Сал кечиксангиз, анча ҳосилни бой берасиз,— деб уқтирди ўртоқ Валижон Малахов, — ғўза шона ва гулларини ташлаб юборади.

Колхознинг Каромат Қурбоналиева, Ашур Турсунқулов ўртоқлар бошлиқ бригадаларида ҳам кўчат ёмон эмас. Лекин кўчатга мағрур бўлиб, ишни бўшаштириб қўйсангиз, деб таъкидлашди мусобақадошлар, мажбурият эмас, планни ҳам бажаролмай қолишингиз мумкин. Ҳозирги кунда ғўза кўп ишлашни талаб қилади. Мана бу бегона ўтларни қаранг. Уларнинг ҳар бири ғўзанинг қонини сўраётган зулук. Ўғитига ҳам шерик, сувига ҳам. Буларни тезда йўқотиш керак.

«Гулистон» совхозининг айрим бригадаларида ҳам ўт босган, сувдан толиққан ғўзалар бор. Тожикистонлик пахтакорлар культивациянинг тор ва саёз ўтказилаётганлиги ҳам ҳосил учун, ҳам таннарх учун катта зарар деб уқтирдилар. Районнинг хўжаликлари билан батафсил танишиб чиққанларидан кейин қисқагина йиғилиш ўтказиб, ғўза парваришини кучайтириш хусусида фойдали маслаҳатлар бердилар.

С. СУЛТОНОВ.

ТЮПКО ҒЎЗАНИ МАШИНАДА СУҒОРИШГА ЎТДИ

ЭСКИ ТОШКЕНТ. (ЎзТАГ). Мамлакатнинг донгдор механизатори, Ўрта Осиё машина-синаш станциясининг ходими, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Валентин Тюпко 36 метр чуқурликдаги қудуқни ғўзани машина билан суғориш системасига улади. Сув пахтазорга секундига 45 литр миқдорида оқизилди. Бу — ғўзани суғориш учун Валентин Тюпко фойдаланган иккинчи қудуқдир.

Тюпко ўз шериги тракторчи билан бирга ҳозир ғўзани учинчи марта суғормоқда. Пахтазор чуқур эгатлар бўйича жилдиратиб суғорилмоқда. Далада ғўзага учинчи ишлов бериш ва айни вақтда ўғит солиш тугалланди. Майдоннинг анча қисмида ғўза янги агрегат билан культивация қилинмоқда, Бу агрегат Минск трактор заводидан олинган бўлиб, у қатор оралари кенглиги бир метр бўлган пахтазорни культивация қилиш учун мослаштирилгандир.

Ҳосил тўплашнинг ҳал қилувчи ойи бўлган июлда В. Тюпко ғўзага яна икки марта ишлов бериш, икки марта қондириб суғоришни мўлжаллайди. Ҳозирги вақтда ғўза тупларида икки-учтадан гулча, ўн-ўниккитадан шона бор. Июль ойида ғўза тупларида камида саккиз-ўн ҳосил элементларини тўплаш мўлжалланади. Ойнинг охирида ғўзани чеканка қилиш бутун майдонда махсус машина билан амалга оширилади ва айни вақтда ғўза культивация қилинади.

Бу йил донгдор механизатор Ватанга мамлакатда энг арзон пахта бериш ва бир центнер «оқ олтин» таннархини олти сўмга, яъни ўтган йилдагидан бир сўм камайтириш мажбуриятини олди.

Полиз экинлари пишиб етилди

Ўзбекистонда полиз экинлари барвақт экилган участкаларда қовуннинг тезпишар навлари йиғиштириб олина бошланди.

Бу йил полиз экинларининг майдони анча кенгайтирилди. Тошкент областининг колхоз ва совхозларигина давлатга 65 минг тонна қовун ва тарвуз сотадилар. Бу эса ўтган йилдагидан 10 минг тонна кўпдир. (ЎзТАГ).

Редакцияга келган хатлардан

Хушхабар элтувчи

Раҳим мактабдан қайтиб эндигина уйга кирган эди, отаси хат келтирган почтальонни қучоқлаб, севинчдан кўз ёши қилаётганлигини кўриб, ҳайрон бўлди.

Азим ога дарҳол қўлидаги сариқ қоғозни ўғлига узатди. «Қизингиз операциядан муваффақиятли чиқди. Ҳозир ўзини яхши ва тетик ҳис этаяпти. Салом билан касалхона врачи...» Раҳим ҳам қувонганидан сакрай бошлади: «Операция яхши чиқипти, опамда соғ қолибдилар». Ана шу қувончли хабарларни келтирган почтальонни отаси нега ўпаётганини Раҳим энди тушунди.

Раҳимда шу кундан бошлаб почтальон бўлиш орзуси туғила бошлади. Негаки, почтальон кишиларга хушхабар, қувончли хатлар, кундалик ҳаётнинг ёрқин кўзгуси бўлган газета ва журналларни келтирувчи кишидир. Ҳатто уни кўрганда кўчада «Хамопиш» ўйнаб ўтирган болалар ҳам «Хат боймн?», «Газет белинг?» деб олдига чопишади.

Раҳим 1959 йили ўрта мактабни битириб, ўз қишлоғида почтальон бўлиб ишлай бошлади. У, дастлабки кунларданоқ ишга астойдил киришди. Ҳар бир хат, телеграмма, перевод пулини, газета ва журналларни ўз вақтида эгасига етказишга ҳаракат қилди.

Раҳим ўтган йили қишлоқ аҳолисидан 150 га яқин газета ва журналларга 800 сўмликдан ортиқ обуна қабул қилди. Яқинда СССР Алоқа Министрлиги қишлоқ аҳолисига намунали хизмати ҳамда матбуотимизни кенг тарғиб қилгани учун Юқори Чирчиқ районидаги Арганчи қишлоғининг ёш почтальони Раҳим Азимовни «Социалистик мусобақа аълочиси» значоги билан тақдирлади.

Э. ҲАМИДОВ.

КИМ АЙТИБ БЕРАРКИН?

Чиноз район марказида водопровод станцияси қурилиши бошланганига уч йил бўлиб қолди. Лекин иш ҳамон ўлда-жўлда, қурилишнинг яқин ўртада тамомланишига кўзимиз етмай қолди.

Қизиғи шундаки, 300 дан ортиқ хонадонга қурилиш бошланиши билан водопровод колонкаси ўрнатилган эди. Лекин ана шу колонкалар сув юзини кўрмай занглаб ётипти. Район коммунал хўжалик бўлими раҳбарлари эса парвойипалак. Қурилиш қачон битади? деб сўрасангиз: «Ёз бор, қиш бор. битиб қолар» деб жавоб беришади.

Бизга ана шу қурилиш қачон тугалланиши ва аҳоли водопровод суви билан қачон таъминланишини энди ким аниқроқ айтиб берар кин?

Ў. КАРИМОВ.

ТЕШИК ЖИҒИЛДОН

Ўрта Чирчиқ район Тўйтепа посёлка совети «Пролетар» маҳалла комиссиясининг раиси А. Ортиқов ҳар қандай олғирни бир чўқишда кўчирадиган юлғич дейишса ишонмай юрардик. Лекин бу гапнинг ростлигига қабристон атрофига панжара қилиш учун аҳолидан йиғилган пулнинг 60 сўмини ҳазм қилиб юборганида ишондик. Бироқ бу билан Ортиқовнинг нафси ором олмади шекилли. маҳалла аҳолисининг эҳтиёжлари учун олинган катта дош қозоннинг бирини ҳам 50 сўмга сотиб, пулини чўнтакка урди. Шундан сўнг бундай қараса, «чиқадиган» бошқа жойлари ҳам бор. Нафс ғолиб келиб, кўзни чирт юмди-да идора харажатлари учун аҳолидан йиғилган 70 сўмни ҳам жиғилдонидан осонгина ўтказиб юборди

Агар Ортиқовнинг тешик жиғилдони тезроқ суваб қўйилмаса яна кўп нарсани ютиб юбориши мумкин.

Т. ЙЎЛДОШЕВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

„БОЗОР ХЎЖАЙИНЛАРИ“

Тошкентнинг марказий бозорини айрим текинхўр чайқовчилар эгаллаб олган. Бу ерда ҳалол меҳнат билан маҳсулот етиштириб, шаҳар бозорига келтирган деҳқонга жой топилмайди. Бозор ҳақи олишда ҳам тартибсизлик ҳукм сурмоқда. Бозор ишидаги ана шу ва бошқа бир қанча камчиликлар ҳақида газетамизнинг 30 июнь сонида юқоридаги сарлавҳа билан босилган рейд бригадамиз материалига қуйидаги жавоб олинди:

«Мақола совет-колхоз бозорлари директорларининг мажлисида муҳокама қилинди ва унда келтирилган фактлар тўғри деб топилди. Марказий бозор директори ўртоқ Валиевга жиддий камчиликларга йўл қўйгани учун қаттиқ маъмурий чора кўрилди. Бошқа бозорларнинг директорлари огоҳлантирилди.

Шаҳар савдо бошқармаси колхоз савдо тармоқларига деҳқончилик маҳсулотларини келтиришни кучайтириш юзасидан бир қанча тадбирларни амалга оширди. Шу мақсадда колхозларга бозор ходимлари махсус командировкага жўнатилди. Бозорларда жойлашган «Ташплодоовошчторг» магазинларининг ишини яхшилашга қаратилган тадбирлар ҳам белгиланди.

Чайқовчилик мақсадида областдан ташқарига кўплаб қишлоқ хўжалик маҳсулотлари олиб чиқувчиларга қарши лозим чоралар кўрилди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан чайқовчилик қилишга қарши курашни кучайтириш мақсадида Олой, Госпиталь ва Марказий бозорларда милиция органлари томонидан текшириш ўтказилмоқда.

Бозорга келган колхозчилар ва бошқа аҳоли ўртасида тушунтириш ишлари кучайтирилди.

Тошкент шаҳар совети ижроия комитетининг савдо бошқармаси бошлиғи

М. ОРТИҚХЎЖАЕВ».

ҚОЛОҚЛИКДАН ҚУТИЛИБ, ИЛҒОРЛАР САФИГА ЎТАМИЗ

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми қарорида, қадрдонимиз Никита Сергеевич Хрушчевнинг сермазмун нутқларида, қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини кескин ривожлантириш, жумладан пахта ва чорва маҳсулотларини кўпайтириш ва арзонлаштириш алоҳида қайд қилинган эди. Колхозимиз аъзолари партия кўрсатмасига амалий меҳнат билан жавоб бериб, 1962 йилни мазмунли якунлашга, ўтган йилги доғни ювиб ташлашга қатъий бел боғлаганлар.

Сўз суякдан ўтади деганларидай, ўтган йили пахта тайёрлаш планимизни, чорва маҳсулотлари етиштириш юзасидан олган мажбуриятимизни адо эта олмай партия ва халқ олдида уятли бўлиб қолганимиздан виждонимиз азобда. Колхозимиз пахтакорлари, механизаторлари, чорвадорлари шу кунларда: «Бу йил эл-юрт олдида юзимизни ёруғ, планларимизни тўлиқ қиламиз!» деган қалб даъвати билан астойдил ишлаётирлар. Айниқса, жонажон партиямиз ва ҳукуматимизнинг яқинда бутун совет халқига қилган Мурожаати колхозимиз кишиларининг каттасидан кичигигача янада зўр шижоат билан меҳнат қилишга руҳлантириб юборди.

Пахтакорларимиз 930 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 29,4 центнердан «оқ олтин» ҳосили олишни планлаштирган эдилар. Улар Мурожаатни муҳокама қилиб, мавжуд барча имкониятларни ҳисоблаб чиқиб, ҳосилдорликни гектар бошига камида 32 центнерданга етказишга ёки давлат ҳазинасига қарийб 3000 тонна «оқ олтин» тўкишга қарор қилиб, янги мажбурият олдилар. Колхозимиздаги асосий куч ғўза парваришига сафарбар қилинди.

Коммунист Шарип Хушназаров бошлиқ 6-бригада аъзолари ғўза парваришини намунали ўтказаётирлар. Бригаданинг моҳир механизаторлари Ўсаржон Ғаниев билан Мухторжон Абдазовлар экинга икки томонлама — учинчи марта ишлов беришни тугатай деб қолди. Бригаданинг ҳамма майдондаги ғўзалари ёппасига гуллай бошлади. Ҳамза Аслонов, Пошша Сулаймонов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда ҳам яхши парвариш қилинаётган ғўзаларнинг ҳосил шохлари кўпайиб, шоналар гулга айланмоқда. Биз ғўза парваришида орқада қолиб, далаларини ёввойи ўтга бостириб юборган бригадаларни ўз ҳолига ташлаб қўймадик, уларга ишчи кучи, техникадан ёрдам уюштирдик. Абдулла Қурбонов бошлиқ 8-бригадага шундай ёрдам бердик, қўшни бригада аъзолари, механизаторлари бу бригаданинг ўт босган далаларини ўтоқ қилиб, культивациядан чиқариб бердилар.

Иқрор бўлиш керакки, ўтган йили хўжаликнинг асосий тармоғидан бири бўлган чорвачиликни ривожлантиришда жиддий хатоларга йўл қўйдик. Чорвачиликдан планлаштирилган 94 минг 769 сўм ўрнига бор-йўғи 46 минг 369 сўм даромад олдик. 255 тонна ўрнига 212 тонна сут, 83 тонна ўрнига 79 тонна гўшт, 28,5 минг дона ўрнига 16,2 минг дона тухум тайёрлаганимиз устига, маҳсулот таннархи ҳам анча қиммат тушди. Бир центнер сут пландагидан 5 сўм 28 тийин ошиқ, қўй гўшти 11 сўм ошиқ, минг дона тухум 92 сўм ошиққа тушди. Бу нуқсонларнинг асосий сабаби, чорва молларини боқишга, гўшт, сут, ёғ манбаи бўлган маккажўхори экишга яхши эътибор бермаганлигимиздадир. Айниқса, ем-хашак тайёрлаш, силос бостириш планларини бажара олмаганимиз ишнинг белига тепди. Пландагидан 366 тонна кам беда, 520 тонна кам силос жамғарганимиз учун ҳам чорва маҳсулдорлиги камайиб кетди.

Колхозчиларимизнинг умумий йиғилишида чорвачиликда рўй бераётган жиддий нуқсонлар очиб ташланди, бу соҳага бошчилик қилишни уддалай олмаган раҳбар ходимлар танқид остига олинди, айримлари жумладан қорамол фермасининг мудири Собир Сулеев вазифасидан олиб ташланди. Чорвачиликни ривожлантириш, йўл қўйилган хатоларни тугатиб, хўжалигимизнинг бу энг муҳим, энг сердаромад соҳасини кўтаришга қатъий бел боғладик. Маълумки, маккажўхорисиз чорва маҳсулотини ҳам, ундан олинадиган даромадни ҳам ошириб бўлмайди. Шунинг учун ҳам бу йил коммунист Қурбонали Ниёзалиев бошчилигида алоҳида маккажўхорикорлар бригадасини ташкил этиб, 169 гектар ер ажратиб бердик. Силос учун экилган 100 гектардаги маккажўхори яхши ўсмоқда. Бундан камида 4000 тонна силос бостиришни мўлжаллаб турибмиз. Шунингдек молларга кўк ҳолда едириш учун 34 гектарга, дон учун 35 гектарга экилган маккажўхори ҳам оби-тобида парвариш қилинмоқда, экин яхши ўсмоқда.

Бу йил камида 882 тонна беда йиғиб олишни планлаштирдик. Дастлабки ўримдаёқ 263 тонна бедани ғарамга босиб қўйдик. Дағал хашак тўплашни ҳам унутмаётирмиз.

Халқ манфаатидан бошқа манфаатни кўзламайдиган партиямиз ленинчи Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг колхозларнинг давлатга сотадиган гўшт ва гўшт маҳсулотларининг харид нархини ошириб, колхоз бойлигини орттиришга, колхозчилар турмушини янада фаровон қилишга қарор қилди. Бизнинг колхозимиз ҳам бу ғамхўрликдан баҳраманд бўлиб, шу йилнинг ўзидаёқ давлатга гўшт сотишдан 8362 сўм ортиқча даромад олади ва бу пул чорвадорларнинг иш ҳақига бўлиб берилади. Чорвадорларимиз партия ғамхўрлигига жавобан давлатга қўшимча яна 50 центнер гўшт, 5 минг дона тухум сотишга қарор қилдилар. Гўшт сотиш ярим йиллик планини беш ойдаёқ ортиғи билан бажардик, тухум сотиш йиллик планини эса 120 процент адо этдик, сигирлардан сут соғиб олиш ярим йиллик плани ҳам тўла бажарилди. Соғувчиларимиз ҳар бир сигирдан камида 1900 литрдан, жами 250 тонна сут соғиб олиш, шундан 220 тоннасини давлатга сотиш учун баракали меҳнат қилаётирлар.

Чорва молларининг туёғини тўлиқ қилиш, зотли моллар сонини кўпайтиришга алоҳида эътибор берилмоқда. Чорвамизда 504 йирик шохли қорамол, шу жумладан 129 та соғин сигир бор. Зотли сигирлар сонини янада оширамиз. Қўйлар сони ҳозирдаёқ пландагидан 648 бош ошиб кетди, паррандалар сони деярлик икки марта ортди, пландаги 1800 бош ўрнига 3270 бошга етказилди. Чўчқачиликни ривожлантириш гўшт, ёғни кўпайтириш манбаи эканлигини яхши англаб олган колхозимиз чорвадорлари шу кунларда 120 бош чўчқани меҳр билан боқмоқда. Ўтган йили жами 180 та чўчқа боласи олинган бўлса, бу йил 210 тага етказиш ниятидамиз. Бўрдоқига боқилаётган ҳар бир чўчқани эса камида 90—100 килограммданга етказамиз.

Колхозимиз аъзолари Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» районимиздаги Хрушчев номли, «Ленинизм» каби машъал хўжаликлар тажрибаларидан намуна олиб, пахтачилик, чорвачилик, пиллачилик, боғдорчилик, полизчилик ва бошқа хўжалик соҳаларини баравар ривожлантиришга, қолоқликдан қутилиб илғорлар сафига ўтиб олишга интилмоқдалар.

Маҳмуджон ЭРГАШЕВ,
Янгийўл районидаги Фрунзе номли колхоз раиси.

ҚАЛБ ФОНДИ

Бу сатрларнинг автори ўзининг шахсий маблағи ҳисобига гитлерчи босқинчиларга қарши курашаётган совет учувчиларига бериш учун иккита жанг самолёти сотиб олган саратовлик колхозчи Ферапонт Головатий ҳақида 1944 йили америкалик журналистлар ўтказган суҳбат вақтида қатнашган эди. Американликлар оддий колхозчининг давлатга — мудофаа фондига ўзининг «шахсий капитал»ини кима сабабдан берганлигини тушунолмасдилар. Улар Головатий берган 200 минг сўм пули учун процент олмасмикин ва у Коммунистик партия аъзоси эмасми, деб сўрашарди. Бу иккала саволга ҳам «йўқ» жавобини олгач, америка журналистлари: «Ундай бўлса, бу — пропаганда» дейишган.

Кейинроқ мен Головатийга америка журналистлари билан бўлган суҳбат ҳақида гапириб бердим. Ўсмирлигида 1905 йил революциясида қатнашган, биринчи жаҳон урушида 4 та Георгиевский крестини олган, гражданлар урушида эса Будённий армиясида эскадронга командирлик қилган бу ўзига хос одам менга шу сўзларни айтди:

— У океан ортидаги журналистлар бир оддий ҳақиқатни — совет кишилари учун тинчлик ва халқларнинг бахти пулдан қадрли эканлигини тушунмайдилар.

Москвага, Кропоткин кўчаси, 10-уйга — Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетига «Тинчлик фондига» белгиси билан келаётган хат ва телеграммаларни ўқиганда бу сўзлар эсимга тушди.

Бу хат ва телеграммаларнинг авторлари фақат ўзлари ҳақида ўйлашни билмайдилар ва истамайдилар ҳам. Ферапонт Головатий Ватан мудофааси фондига ўз ҳиссасини қўшган вақтларни эслатиб, Малаховка станциясидаги болалар санаторийсидан Б. Литвин ўзининг пул переводида шундай ёзади: «Уруш кунларида биз «Мудофаа фонди»га пул тўплар эдик. «Тинчлик фонди» эса, менимча «Мудофаа фонди» ташкил қилиш заруратидан қутилтирадиган катта профилактик тадбирдир. Биз ўз улушимиз, ўз ҳаракатларимиз туфайли бутун дунёдаги тинчлик учун курашувчилар билан бирга урушнинг йўлини тўсамиз».

Баъзан кишилар энг мўътабар буюмларни берадилар, баъзан ўзларининг озгина маблағларидан ҳам пул ажратиб жўнатадилар. Ростов-Донда яшовчи Александра Едигорян тўйидаги совғаси — олтин соатни 46 йил сақлаган эди. Энди бу оилавий ёдгорлик Фондга берилди. Бошқа бир оилавий ёдгорлик — 119 қимматбаҳо тошлик соатни Латвиядан пенсионер-ўқитувчи Анатолий Ланис юборди.

Днепропетровскдан 6 минг сўмлик перевод келди. Тинчликни сақлаш комитетидан бундай катта суммани ким юборганлигини билиш учун телефон қилишди. Днепропетровск Металлургия институтининг студенти Виталий Акулов телефонда шундай деди:

— Бу ҳадя — менинг кекса пенсионер отамники. Менинг учта акам урушда ҳалок бўлган. Отам «Пулларни Тинчлик фондига юборинглар. Омон қолган болаларим ҳам ҳалок бўлишини истамайман» деб айтди.

Тинчлик фондига келаётган у хатлардан ҳайратланарли тақдирлар ҳақида кўп нарсаларни билиб олиш мумкин!

Мана, Чернигов областидаги украин қишлоғи Монастиришедан Антон Иванович Музичний ёзган хат:

«Мен рус-япон урушининг солдатиман. 83 ёшга кирдим. Канадада 49 йил яшаганман. Ванкувера шаҳрида Тинчлик комитетининг аъзоси эдим. Тинчлик учун Стокгольм мурожаатига имзо тўплаш вақтида мен 1769 кишининг имзосини тўплаганман. Бунинг учун мақтов қоғози ва кабутарнинг олтин эмблемаси билан тақдирландим. Мақтов қоғозига Комитет раиси Жеймс Эндикотт қўл қўйган эди. 1956 йили Ватанимга қайтдим. Ҳозир пенсионерман. Тинчликни ҳимоя қилиш ишига 10 сўм юбораётирман».

Софья Фарман — 1920 йилдан бери коммунист. Касаллик ва қарилик бу аёлни ўриндан қимирлатишга йўл қўймаётир. Лекин у бутун фикр-ўйлари билан инсоният келажаги учун кураш бораётган ёруғ дунё билан ҳамнафас. Фарман 200 сўм юбориб, Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетининг раиси ёзувчи Николай Тихоновнинг номига ёзган хатида шундай дейди:

— Тинчлик учун бўлаётган олижаноб ҳаракатда шахсан иштирок этишга жисмоний жиҳатдан қодир бўлмасам ҳам ўзимнинг озгина бўлса-да ҳиссамни қўшишни истар эдим. Мен 1891 йилда туғилганман, жуда кўп урушларнинг гувоҳиман. Ватан урушида кекса коммунист эримдан, яқин дўстларим ва ўртоқларимдан ажралдим. Энди, тинчлик учун кураш ер шарининг одамлар тинчлик ва озодлик ҳақида ўйлаши мумкин бўлмаган бурчакларини ҳам қамраб олган бир вақтда мен бу улуғ ҳаракатдан четда туролмайман».

Ёзувчилар китоблар учун олган гонорарларини бутунлай Фонд ҳисобига ўтказмоқдалар. Олимлар ўз маошларидан бир қисмини Тинчлик фондига ажратишмоқда. Актёрлар тушадиган пули Тинчлик фондига бериладиган спектакллар қўймоқдалар. Шевченко мукофотининг лауреатлари — украин ёзувчилари Олесь Гончар, Павло Тичина, Платон Майборода ўз мукофотларини бутунлай Фондга бердилар. Барча мазҳабдаги диний назоратлари кўп миқдорда взнослар бермоқдалар. Патриарх Алексий, масалан, юз минг сўм пул берди.

Техник Павел Андрушенко ва унинг опаси ўқитувчи Инна Андрушенко (Львов) ўзларининг иккита шахсий «Волга» автомобилларини Фондга қабул қилишни Жаҳон конгрессидан сўрайдилар. Улар бу ҳақда қуйидагиларни ёзишган:

«Бизнинг оиламиз Ватан уруши йилларида ўн кишини йўқотди. Биз атом уруши бошланишини кутиб ўтирмаслигимиз керак. Бу уруш миллионлаб кишиларнинг ҳаётини йўқ қилади. Ҳамма нарсани тинчлик мудофаасига бериш лозим. Шуни эсда тутиш керакки, ҳаёт ва тинчлик — инсон учун энг қимматлидир».

Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетига янгидан-янги пул переводлари почта ва телеграф орқали келиб турибди. Тинчлик фонди счётлари очилган омонат кассалар ва банкаларга кишилар янгидан-янги взнослар бермоқдалар. Фонднинг маблағлари кўпайиб бормоқда. Янги жаҳон уруши хавфига қарши курашнинг мана шу масъулиятли кунларида кишилар тинчлик ишига бевосита ёрдам бериш учун интилаётганлиги тобора равшанроқ сезилмоқда. Тинчлик фонди уларнинг саҳий қалблари фондидир.

И. АГРАНОВСКИЙ,
АПН мухбири.

„МУШТУМ“ ПАРКДА

Ўтган шанба ва якшанба кунлари Пушкин номли маданият ва истироҳат паркида «Муштум» меҳмон бўлди. Бу ерда кулгили халқ сайили ўтказилди.

Оқшом кириши билан халқ сайили бошланди. «Муштум» ва унинг оғаси «Крокодил» коляскада спорт майдонига йўл оладилар. Улар олдига қизиқчилар боришади. Ҳажвий интермедия бошланади. Б. Азизов сценарийси асосида ишланган бу интермедия тамошабинларда катта қизиқиш уйғотди. Шундан сўнг республикада хизмат кўрсатган артист Ҳаким Нишонов раҳбарлигидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг ҳаваскорлари, Иброҳимжон Қодиров бошчилигидаги «Ленин комсомоли» паркининг ҳаваскорлари, Маматазиз Ниёзов раҳбар бўлган Пушкин номли боғнинг санъаткорлари катта программада ҳажвий номерлар билан қатнашдилар. М. Ниёзов ишлаган «Безори», «Чайқовчи» каби танқидий ва кулгили номерла, тамошабинларнинг олқишига сазовор бўлди.

Халқ сайилида қизиқчилардан М. Абдуллаев, Т. Толипов, А. Қаюмовларнинг нашавандлар, беданавозлар, носвойчилар каби замонамизга ёт бўлган кишиларни ўткир сатира остига олган аскиялари янгради.

Н. ИНОҚОВ.
Ш. ШОНИЁЗОВ.

Бу суратда Тошкентнинг Богдан Хмельницкий кўчасидаги фойдаланишга топширилган янги турар-жой бинолари тасвирланган. Бундай ҳашаматли, гўзал бинолар республикамиз пойтахтининг ҳамма чеккасида қад кўтармоқда.

М. Нуритдинов фотоси.

СУД ЗАЛИДАН

Давлат маблағини ўмаргани учун

Пискент район ремонт қурилиш участкасида давлат маблағини ўмараётган шахсларнинг сири фош бўлди.

Илгарилари ҳам бир неча марта катта растрата қилиб, қамоқ жазосини ўтаган Нашир Тожибоев 1960—1961 йилларда Пискент район ремонт қурилиш участкасида дастлаб бухгалтерлик, кейин участка бошлиғи ва бош прораблик вазифаларида ишлаб келди. Шу даврда Тожибоев участканинг собиқ бошлиғи Акром Гамидов, прораблар Л. Федор, А. Орлов, инженер И. Стрижников, бухгалтер О. Садиқулов, кассир Бочарникова, На-Дикчен, В. Твордохлебов ва бошқалар билан ишларнинг ҳажмини кўпайтириб кўрсатиб, қалбаки йўл билан 20209 сўмлик наряд тузадилар. Шу ҳисобдан сохта имзолар қўйилган ведомостлар орқали 17 минг сўмдан ортиқ пулни кассадан олиб, ўзаро бўлишадилар.

Тожибоев, Стрижников ва Садиқуловлар билан тил бириктириб На-Дик-чен ва Твордохлебовлар иштирокида қурилишга сарф бўлмаган 5 минг сўмликдан ортиқ материални ҳам ўзлаштирган. Бу эгри қўл кишилар яна бошқа найранглар ишлатиб, кўплаб давлат маблағини ўмаришган.

Яқинда область судининг сайёр ҳайъати юқоридаги жиноятчиларнинг ишини кўриб чиқди. Н. Тожибоев ва И. Стрижников 15 йил. О. Садиқулов 12 йил, Бочарникова 6 йил, На-Дик-чен ва Орлов 7 йил, Т. Хонхўжаев 4 йил. М. Муллажонов 3 йил. Твордохлебов ва Анишченко 2 йил муддат билан қамоқ жазосига ҳукм қилиндилар.

Одил совет судининг бу ҳукмини ҳамма зўр қониқиш билан кутиб олди.

И. СУЯРҚУЛОВ.

Қисқа сатрларда

◆ **Чирчиқ.** Шаҳар пионерлар саройининг драма тўгараги ташкил этилганига 25 йил тўлди. Бу вақт ичида ҳаваскорлар ўнлаб спектаклларни ёш тамошабинларга кўрсатдилар. Яқинда чирчиқликлар тўгаракнинг чорак асрлик юбилейини муносиб нишонлашди.

В. Талгаров.

◆ **Оржоникидзе.** «XXI партсъезд» совхозининг иккинчи бўлими кўчаларига шағал ёткизиб, текисланди. Илгариги ботқоқликлар ўрнини чиройли йўл эгаллади.

И. Ўринбоев.

◆ **Калинин.** Келес сельпоси Навоий номли колхозда янги озиқ-овқат магазини очди.

Ю. Мансуров.

Халқаро аҳвол

АҚШ ЖУДА БАЛАНДЛИКДА ЯДРО ҚУРОЛИ ПОРТЛАТДИ

НЬЮ-ЙОРК, 9 июль. (ТАСС). Маҳаллий вақт билан 8 июль соат 23 да (Москва вақти билан 9 июль соат 12 да) Қўшма Штатлар Жонстон ороли районида 200 миляга яқин баландликда катта қувватли ядро қуролини портлатди.

Чет эл информация агентликларининг Гонолулудан юборган хабарларида айтилишича, портлаш вақтида ҳосил бўлган кучли ўт ёлқини портлаш жойидан 750 миля масофада кўринган. Агентликлар шуни ҳам кўрсатадиларки, Қўшма Штатлар бундан илгари ядро қуролини космосда портлатиш юзасидан икки марта муваффақиятсиз чиққан уринишларидан кейингина бу портлатишни амалга ошира олган.

ТИНЧ ОКЕАН РАЙОНИДА РАДИО АЛОҚАСИ УЗИЛДИ

НЬЮ-ЙОРК. 9 июль. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентлиги мухбирининг Токиодан хабар беришича, Япония телеграф-телефон компанияси хабар қилди: бугун Қўшма Штатлар жуда баландликда ядро қуролини портлатган пайтдан бошлаб, Тинч океан орқали Гонолулу, Окленд ва Буэнос-Айрес билан радиотелефон алоқаси узилди.

Го Мо-жо: „Жаҳон конгрессига муваффақият тилайман“

ПЕКИН, 9 июль. (ТАСС). Хитой халқи бутун дунё халқлари сингари бутун дунёда тинчлик бўлишига ва ёппасига қуролсизланишга астойдил интилмоқда, дейилади Хитой тинчликни ҳимоя қилиш халқ комитетининг раиси Го Мо-жонинг Ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланган Жаҳон конгрессига юборган телеграммасида. Бу интилишни амалга ошириш учун бутун дунё халқлари умумий тинчлик душмани бўлган урушнинг империалистик кучларига қарши қатъий кураш олиб бормоқдалар. Фактлар шуни кўрсатадики, деб таъкидлайди Го Мо-жо, Америка империализми қуролсизланишни истамайди, аксинча, зўр бериб қуролланишни ва урушга тайёргарликни ўжарлик билан кучайтирмоқда, кенг миқёсларда ядро синовларини ўтказмоқда ва ҳамма жойда агрессия ва экспансия қилмоқда. Америка империализмининг бу ҳаракатлари бутун дунёда тинчликка жиддий хавф туғдирмоқда, халқлар мустақиллиги ва хавфсизлигига таҳдид қилмоқда.

Синьхуа агентлиги томонидан эълон қилинган телеграммада Го-Мо-жо конгрессга муваффақиятлар тилади. Конгресс, дейилади телеграммада Америка империализми ўтказаётган агрессия ва уруш сиёсатига қарши кураш, бутун дунёда тинчликни ҳимоя қилиш, ёппасига қуролсизланиш, мазлум халқлар миллий мустақиллиги ишини қўллаб-қувватлаш учун турли тинчликсевар кучларнинг кенг кўламда жипслашувига ёрдам беради, деб умид қиламан.

Самарали ҳамкорлик

ДАМАШҚ, 8 июль. (ТАСС). Совет Иттифоқи билан Сурия ўртасида иқтисодий ва техника ҳамкорлиги тўғрисида 1957 йилда имзоланган битимга мувофиқ совет мутахассислари Сурия Араб Республикасининг шарқи-шимолий районида нефть топиш йўлида қидириш ва чуқур пармалаш ишларини олиб бормоқдалар. Шу дамгача совет нефтчилари сурияликлар билан биргаликда иккита кон қудуғини пармалаб бўлдилар. Бу кон қудуқларидан кўп миқдорда нефть чиқа бошлади. Нефтни лабораторияда текширишнинг дастлабки натижалари бу райондаги нефть юқори сифатли эканлигини кўрсатди. Дамашқ матбуоти ва радиосининг хабарида айтилишича, совет мутахассислари топган нефть саноат аҳамиятига эга.

Совет мутахассислари янги пармалаш аппаратларини ўрнатишни давом эттирмоқдалар.

БРАЗИЛИЯ БОШ МИНИСТРИ ЛАВОЗИМИГА НОМЗОД

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО, 9 июль. (ТАСС). Бразилия президенти Жоао Гуларт депутатлар палатасининг раиси Раньери Маззиллига мактуб юбориб, республика бош министри лавозимига социал-демократик партия аъзоси, Рио-Гранде-до-Сул штати ҳукуматининг ички ишлар министри ҳуқуқ профессори Брошадо до Рошанинг номзодини таклиф қилди. Брошадо до Роша ўз номзодининг шу лавозимга кўрсатилиши учун президентга ўз розилигини берганлигини мухбирлар билан суҳбат вақтида тасдиқлади.

Тузатиш

Газетамизнинг 10 июль сонининг 3-бетидаги «АҚШ монополиялари Латин Америкасини таламоқдалар» сарлавҳали хабарнинг биринчи абзац еттинчи қаторидаги жумла «.., шу даар ичида Шимолий Америка компаниялари олган фойда эса 3 миллиард 479 миллион долларга етди» деб тузатиб ўқилсин.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ОЗАРБАЙЖОН ХАЛҚИНИНГ СОДИҚ ФАРЗАНДИ

(М. Ф. ОХУНДОВ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 150 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН)

□ □ □

Озарбайжон халқининг атоқли демократ-маърифатпарвар ёзувчиси, мутафаккири, философ-материалист ва жамоат арбоби Мирза Фатали Охундов туғилган кунга эртага 150 йил тўлади.

Жаҳон тинчлик кенгашининг қарорига биноан бутун прогрессив инсоният бу кунни қизғин нишонлайди. Совет кишилари ва шу жумладан ўзбек халқи ҳам қардош Озарбайжон халқи билан биргаликда бу шодиёна кунни зўр тантана билан кутиб олаётир.

Ўз даврининг илғор фикрли кишиси бўлган Охундов озодлик ва адолат байроғини баланд кўтарган ҳолда, халқ бахт-саодати йўлида фидокорлик билан курашди. Унинг бутун ҳаёти меҳнаткаш омма манфаатлари учун курашишнинг ёрқин намунасидир.

М. Ф. Охундов 1812 йили Озарбайжоннинг Нух шаҳрида туғилди. Мадрасани тамомлагач, диний мансабда ишлашдан воз кечиб, рус билим юртига ўқишга киради. 1834 йилда Тбилиси шаҳрига келиб, давлат хизматига киради ва умрининг охиригача шу ерда таржимонлик билан шуғулланади.

Бу ерда у Кавказга сургун қилинган декабристлар билан, айниқса А. А. Бестужев-Марлинский, А. И. Одоевский, машҳур арман маърифатпарвари Х. Абовян билан яқиндан танишади. Россия ҳамда рус маданиятини чуқур ўрганади.

1837 йилда А. С. Пушкиннинг бошига тушган кулфат ва унинг фожиали ўлимидан чуқур таъсирланган Мирза Фатали Охундов улуғ шоирнинг ўлимига бағишлаб алоҳида поэма ёзади ва «рус элидаги мунгли мотам»га шерик бўлади. Жиноятчи ва қонхўр хоинлар ҳамда уларнинг ҳомийларидан, адолатсиз замонадан қаттиқ ғазабланади.

Охундовнинг Россияга, рус маданияти ва унинг атоқли вакилларига бўлган самимий муҳаббатини акс эттирган «Шарқ поэмаси» унинг рус демократик доиралари, пешқадам рус кишилари билан бўлган ғоявий алоқасидан далолат беради. Охундов машҳур рус революцион-демократлари — Н. Г. Чернишевский ва Н. А. Добролюбовларни билган, уларнинг асарлари билан чуқур ошна бўлган.

Бир қанча шарқ тилларини ҳамда маданиятини пухта билган Охундов Ғарбий Европа фалсафаси билан чуқур танишиш имкониятига эга бўлди. Бунда унинг рус тили ва маданияти билан яқиндан таниш бўлганлиги катта ёрдам берди. Ўз Ватанига бўлган қизғин муҳаббат Охундовни олижаноб ишлар сари йўллади. У Озарбайжон халқининг ўша даврдаги фалсафий, ижтимоий-сиёсий фикрининг энг ёрқин намояндаси бўлиб тарихга кирди.

М. Ф. Охундовнинг инсоният олдидаги тарихий хизмати шундаки, у Озарбайжоннинг Россияга қўшилишининг прогрессив характерини тўғри тушунди, ўз халқини нодонлик уйқусидан уйғотиш ниятида идеализмга қарши кескин кураш олиб борди.

Ўз ижодий фаолиятини поэзия ва драматургия билан бошлаган Охундов 60-йилларга келиб йирик фалсафий трактатлар ёзди. «Ҳинд шаҳзодаси Комол-уд-Довленинг Эрон шаҳзодаси Жалол-уд-Довлега ёзган уч хати ва кейингисининг бу мактубларга берган жавоби» номли машҳур фалсафий асари Охундовнинг ижодий фаолиятида муҳим ўрин эгаллайди. Турли синфлар манфаатини ифодаловчи муросасиз фалсафий кураш майдонида Охундов материализм ва атеизмни ёқлаб чиқди. Айниқса, ислом динининг назарий асосларини барбод қилди ва уни ижтимоий тараққиёт йўлидан олиб ташланиши зарур бўлган асосий ғов деб билди.

Мирза Фатали Охундов табиат ҳодисаларини материалистик тарзда тушунди ва ривожланиш манбаини табиатнинг ўзидан қидирди. «Биз кўриб турибмизки,—деган эди у ўзининг машҳур мактубларида,— коинот мавжуддир. Биз унинг ўз-ўзича, ўз қонунлари асосида яшашини эътироф қиламиз. Бошқача қилиб айтсак, олам ташқи, ундан алоҳида ва ўзгача бўлган мавжудотга ҳеч бир муҳтож эмас».

Шарқнинг реакцион олимларининг, ҳамма нарсанинг яратилиш сабаби бор, коинотни ҳам яратувчи сабаб, яъни худо бор, деган нотўғри фикрларига қарама-қарши ўлароқ, Охундов рад қилиб бўлмайдиган тезисни олға суради. Сиз ҳамма нарсанинг сабаби бор дейсиз-у,—дейди у, — лекин гапингизга ишонилса, худонинг ўзи сабабсиз моҳият бўлиб чиқади. Бизнингча, бу моҳият кўзимизга кўриниб турган, сезги органларимизга таъсир этиб турадиган коинотнинг ўзидан бошқа нарса эмас. Айрим олинган нарсалар, албатта, сабабли, лекин бутунисича олинган олам ҳеч қандай сабабга, худога, шайтонларга, паришталарга муҳтож эмас. Оламнинг ўзи ҳам яратувчи, ҳам яратилувчидир. Бу билан материалист Охундов ғайри илмий, диний тушунчаларга кескин зарба беради.

Шундай қилиб, Охундов ислом динининг реакцион моҳиятини очиб ташлайди. Материянинг бирламчилигини ва унинг ўз-ўзидан ҳаракат қилишини ёқлаб чиққан Охундов унинг яшаш формаларини ҳам тўғри тушунди. Инсонни табиат қонунларини билишга ва фанни эгаллашга ундади.

У бундай деб ёзган эди: «Фан билан динни аралаштириб, инсоният катта хатоликка йўл қўйган. Дин билан фан мутлақо қарама-қарши нарсалар бўлиб, улар бир-бири билан чиқиша олмайди. Фан инсоният тарихида тараққиётга сабаб бўлган бўлса, дин аксинча, турғунликнинг сабабчисидир. Тараққиётда шарқни орқада қолдирган асосий сабаб дин бўлди».

Лекин шуни ҳам айтиш керакки, Охундовнинг материализми, унинг билиш назарияси чекланган эди. Ижтимоий ҳодисаларни у материалистик асосда тушунмади, синфий курашнинг антагонистик жамиятдаги ҳаракатлантирувчи ролини билмади, диннинг социал илдизларини тўла тушунмай, динга қарши кураш масаласини фақат маърифат тарқатиш билан чеклаб қўйди.

Тарихий материализмни етарли тушунмаган бўлса ҳам, Охундов феодал-крепостной муносабатларнинг, ҳар қандай зулмнинг ашаддий душмани эди. Феодаллар, чиновниклар ва бекларнинг меҳнат қилмай текинхўрлик билан айшу-ишратда, бечора меҳнаткашларнинг эса қашшоқликда кун кечираётганлигини ачиниш билан тилга олди, золимларни мутлақо йўқотиш зарурлигини кўрсатди.

Илғор мутафаккир Охундов ўз халқини Россиядан ибрат олишга, рус халқи билан алоқани мустаҳкамлашга даъват этди. Шу йўл билан тараққиёт сари олға бориш мумкин деб ҳисоблади.

У рус тилига юқори баҳо беради. Рус тили, дейди Охундов, тийран, фикрларни изоҳлашда ҳеч тенги йўқ тилдир.

Ёзувчи сифатида Охундов адабиёт ва санъат олдига жиддий талаблар қўйди. Унингча, адабиёт халқларнинг ҳақиқий ҳаётини сира бузмасдан, ҳаққоний акс эттирмоғи лозим. Ана шу эстетик принципга амал қилиб, унинг ўзи ҳам ажойиб бадиий асарлар яратди. «Мулла Иброҳим Халил, Алхимик», «Ботаника олими Мусье Жордан ва машҳур сеҳргар дарвеш Масталишоҳ», «Адвокатлар», «Очкўзнинг саргузаштлари» каби пьесалари шулар жумласидандир. Бу асарларда феодалларнинг золимлиги, руҳонийларнинг иккиюзламачилиги, жамиятдаги ҳар турли ярамас иллатлар; юлғичлар, текинхўрлар, мансабдор порахўрлар ва савдогарлар кескин фош қилинади.

Лекин эътироф этиш керакки, Охундовнинг қимматли асарлари ўзбек китобхонларига кенг маълум эмас.

Совет кишилари ўзларининг фидокорона меҳнатлари билан дунёда энг адолатли ва энг инсоний жамият — коммунизм қурмоқдалар. Мирза Фатали Охундов ҳам ўзининг сўнмас ва бой ижоди билан коммунизм қуриш ишига яқиндан ёрдам бермоқда.

Убайдулла БОЗОРОВ,
философия фанлари кандидати.

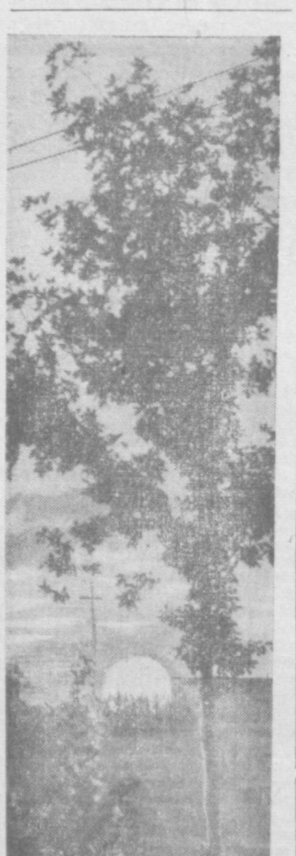

Куни билан саҳий нурини аямай далалар, боғлар ва шаҳарлар устига сочган қуёш ботмоқда.

А. Абалян фотоэтюди.

Телевизор

11 ИЮЛДА

Рус тилида: 18.30 — **Қизиқарли математика** (мактаб ўқувчилари учун биринчи эшиттириш), 19.00 — **Телевизион янгиликлар**, 19.15 — **Олим лабораториясида**, 19.30 — **Шум сон** номли киноповесть.

Ўзбек тилида: 20.45 — **Уйингда тинчлик бўлсин** (адабий эшиттириш), 21.25 — **Телевизион янгиликлар**, 21.40 — **Ғўза ташна** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун) 21.55 — **Концерт** (бадиий ҳаваскорлар ижросида).

12 ИЮЛДА

Ўзбек тилида: 18.30 — **Ким бўлмоқчисиз** (катта ёшдаги мактаб ўқувчилари учун), 19.05 — **Телевизион янгиликлар**, 19.20 — **Турли касб эгалари**, 19.35 — **Коммунизм қуриш даврининг экономикаси** (телевизион лекторий), 19.55 — **М. Ф. Охундов** («Эсдалик кунлар календари» циклидан).

Рус тилида: 20.10 — **Телевизион янгиликлар**, 20.25 — **Бизнинг Кентауда** («Жонажон Ватан бўйлаб» циклидан) 20.35 — **Уэйкенго остоналари шовуллайди** (Бэзил Девидсоннинг «Дарё остоналари» деган романи асосида фильм-спектакль).

Кино

ҚИШКИ БИНОДА

Етти азамат — «ВАТАН», «МИР», «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун). «СПУТНИК» (эрталаб соат 10, кундуз 12 ярим, 3.45 минут ва кеч 6 яримда).

Темирчи байроғи — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Эгизаклар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кеч соат 10 да).

Гадой қиссаси — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (эрталаб соат 11, кундуз 1.15 минут, кеч 7.15 минут ва 9 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(Сеанслар кеч соат 9.15 минут ва 10 яримда)

Етти азамат — «ФЕСТИВАЛЬ».

Гадой қиссаси — «ШАРҚ», ТЕЛЬМАН номли.

Батеновлик доктор — КАФАНОВ номли.

Тирилиш (1 ва 2 серия) — НАВОИЙ номли.

Театр

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — 11/VII да **Зарафшон қизи.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТР спектакли — 12/VII да **Равшан ва Зулхумор.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА
12 июлда
(ёзги бино)

Катта концерт

Ўзбекистон ССР халқ артисти **Маҳмуджон Ғафуров**, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Эътибор Жалилова**, **Абдуғафур Абдураҳмонов**, солистлардан **Адиба Мирзаева**, **Гулсара Ёқубова**, **Райҳон Тўраева**, **Марям Каримова**, **Анора Исмоилова**, **Тожибой Мелиев**, **Абдурашид Эргашев**, **Назир Турсунов** ва бошқалар қатнашади.

Ўзбек халқ чолғу асбоблари ансамбли жўр бўлади.

Концерт кеч соат 8 яримда бошланади.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («Ташкентская правда») — орган Ташкентского обкома и горкома Коммунистической партии Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся

Бизнинг адрес: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004, редактор ўринбосари — 25885 Партия турмуши бўлими — 26232. Пропаганда ва совет қурилиши бўлими — 28761. Қишлоқ хўжалик ва маҳаллий ахборот бўлими — 29040. Адабиёт ва санъат, маданият, саноат ва транспорт бўлимлари — 33786. Секретариат — 34808. Хатлар бўлими — 34048. Илғор тажрибаларни пропаганда қилиш штатсиз бўлими — 31936. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 26334, 33262, 30249, 30250, 30253.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р. 02211. Нашр. Г. 1632.